

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ХЭЛ ЗОХИОЛЫН ХҮРЭЭЛЭН**

**“МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН
ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ, УРАН САЙХНЫ ТӨЛӨВ,
ХЭРЭГЛЭЭ”**

**СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ТӨСЛИЙН ТАЙЛАН
(2017-2019)**

**УЛААНБААТАР ХОТ
2020 ОН**

Улсын бүртгэлийн дугаар

Нууцын зэрэглэл: Б

.....

Суурь судалгааны сэдэвт ажил
Гэрээний дугаар: ШуСс 2017/68

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ХЭЛ ЗОХИОЛЫН ХҮРЭЭЛЭН**

**“МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ, УРАН
САЙХНЫ ТӨЛӨВ, ХЭРЭГЛЭЭ”**

СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ТӨСЛИЙН ТАЙЛАН
(2017-2019)

Суурь судалгааны төслийн удирдагч:

ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгийн
салбарын эрхлэгч, Хэлбичгийн
шинжлэх ухааны доктор, профессор
С.Байгалсайхан

*Санхүүжүүлэгч байгууллага:
Захиалагч байгууллага:*

Шинжлэх Ухаан Технологийн Сан
Боловсрол, Соёл, Шинжлэх ухаан,
Спортын Яам

Тайлан өмчлөгч:

Шинжлэх Ухааны Академийн
Хэл зохиолын хүрээлэн

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ХЭЛ ЗОХИОЛЫН ХҮРЭЭЛЭН**

**“МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ, УРАН
САЙХНЫ ТӨЛӨВ, ХЭРЭГЛЭЭ”**

**СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ТӨСЛИЙН ТАЙЛАН
(2017-2019)**

Суурь судалгааны төслийн удирдагч:

ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгийн
салбарын эрхлэгч, Хэлбичгийн
шинжлэх ухааны доктор, профессор
С.Байгалсайхан

**Улаанбаатар
2020**

ГАРЧИГ

1. Суурь судалгааны төслийн танилцуулга
2. Төсөлт ажлын зорилго, гүйцэтгэх үндэслэл, шаардлага
3. Сэдвийн хамарсан хүрээ
4. Бүтэц зохион байгуулалт
5. Төсөлт ажлын судлагдсан байдал
6. Төсөлт ажлын санхүүжилт
7. Төслийн ерөнхий үр дүн
8. Төслийг хэрэгжүүлсэн үндсэн чиглэл
9. Эцсийн үр дүнгийн талаарх төсөөлөл, шинэлэг буюу дэвшилттэй тал
10. Эдийн засаг, нийгмийн болон шинжлэх ухааны ач холбогдол
11. Үр дүнг шилжүүлэх, борлуулах, ашиглах боломж, төслийн өртгийг нөхөх урьдчилсан тооцоо, хугацаа (бусдад худалдах, лицензийн гэрээгээр ашиглуулах, төсөл, сэдэвт ажлыг санаачлагч өөртөө үлдээх гэх мэт)
12. Өртөг зардлыг тооцсон товчоо, түүний задаргаа, захиалагчаас гаргах хөрөнгийн хэмжээ, холбогдох бусад материал
13. Лаборатори, туршилтын бааз
14. “Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт ажлын үр дүн

1. СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА:

1. Сэдэвт ажлын:

1.1. Нэр: “МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ, УРАН САЙХНЫ ТӨЛӨВ, ХЭРЭГЛЭЭ”

1.2. Хугацаа (эхлэх, дуусах он, сар): 2017 оны 4-р сарын 1-нээс
2019 оны 12-р сарын 31

1.3. Захиалагч (дэвшүүлэгч): БСШУСЯ

1.4. Гүйцэтгэгч: ШУА, Хэл зохиолын хүрээлэн

1.5. Санхүүжүүлэх этгээд: Шинжлэх ухаан технологийн сан

1.6. Нийт зардал (мян.төг): 35,000,0 мянган төгрөг

1.7. Удирдагчийн овог, нэр, албан тушаал, мэргэжил, боловсролын болон эрдмийн зэрэг, цол;

Санжаагийн БАЙГАЛСАЙХАН: ШУА, ХЗХ-ийн Утга зохиолын секторын эрхлэгч, ЭШТА, доктор (Sc.D), проф

1.8. Оролцогчдын овог, нэр, албан тушаал, мэргэжил, боловсролын болон эрдмийн зэрэг цол, төсөлд тэдний оролцох хэлбэр (үндсэн болон туслан гүйцэтгэгч, гэрээгээр ажиллах гэх мэт).

Далантайн Цэрэнсодном	ШЗ 37040115	Академич, ЭШТА, үндсэн гүйцэтгэгч
Аюушжавын Алимаа	ЧП 67060111	Доктор /Ph.D/, ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Түдэвийн Баясгалан	АГ 77051611	Доктор /Ph.D/, ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Баасанжаргалын Дайриймаа	УС 74092301	Доктор /Ph.D/, ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Чулууны Заяасүрэн	КЗ 75032106	Доктор /Ph.D/, ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Ганболдын Батмөнх	НК 93072016	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч
Доржпаламын Сумьяа	ЧС 57081106	Доктор /Ph.D/, ЭШТА, үндсэн гүйцэтгэгч
Ринчинбаатарын Отгонбаатар	ХЖ 55032570	ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Дагнямын Мөнх-Отгон	АН 84122404	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч
Хүрэлбаатарын Бирасүрэн	ЧС 76050418	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч
Даваажавын Буянбаатар	АК 91122116	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч
Анандын Амарсанаа	ЦЗ 76040604	Доктор /Ph.D/, ЭШДА, үндсэн гүйцэтгэгч
Гаадамбын Билгүүдэй:	ХЖ 63012398	Доктор /Ph.D/, проф, ЭШТА, үндсэн гүйцэтгэгч
Доржсүрэнгийн Болормаа	ЦГ 67090642	Доктор /Ph.D/, ЭШАА, үндсэн гүйцэтгэгч
Баатаржавын Мөнхбаяр	ЧЕ 74012716	Доктор /Ph.D/, ЭШАА, үндсэн гүйцэтгэгч
Дэмбэрэлсүрэн Цэвээндорж	НЫ 78012571	Доктор /Ph.D/, ЭШДЭА, үндсэн гүйцэтгэгч
Жамбаагийн Ууганбаатар	ЛЖ 80073116	Докторант, ЭШДЭА, үндсэн гүйцэтгэгч
Батмөнхийн Мөнх-Эрдэнэ	НИ 93091817	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч
Энхзаяагийн Оюунтунгалаг	ЙН 92121700	Магистр, ЭШДаА, үндсэн гүйцэтгэгч

2. ТӨСӨЛТ АЖЛЫН ЗОРИЛГО, ГҮЙЦЭТГЭХ ҮНДЭСЛЭЛ, ШААРДЛАГА:

1. Монгол утга зохиолын бүтээлийг цогцолбор хүрээнд нь буюу аман зохиол, хуучин бичгийн зохиол, төвд хэлт монгол бичгийн зохиол, орчин үеийн утга зохиолын хөгжил, харилцан нөлөөлөл, уламжлал шинэчлэл, дүрслэл өгүүлэмжийн онолын асуудлыг судлах юм. Ингэхдээ монгол утга зохиолд тусгасан нийгэм гоо зүй уран сайхны олон талт дүрслэгдэхүүний хөгжил хувьсал, монгол ахуй дүрслэлээр хэрхэн баяжсаныг ялгаруулан тодруулах юм. Нөгөө талаар монгол аман зохиол, бичгийн зохиолын уран сайхны туурвил зүйн сэтгэлгээний өсөлт тэлэлтэд гадаад хүчин зүйл томоохон хэмжээгээр нөлөөлсөн байдаг билээ. Энэ үйл явцыг зохиол бүтээлийн тусагдахууны хувьсал, уламжлал шинэчлэлийн залгамж холбоо нь хамгийн тод харуулдаг ба туурвил зүйн энэ чухал элементийг нэг нэгээс урган гарсан шалгаант холбоо, нөхцөл байдал, залгамж чанар дунд нь, нэгийг нөгөөгөөс үл салгасан явцуу хүрээнд бус аман ба бичгийн зохиолын цогц байдалд судлах хэрэгтэй юм. Ийм учраас бид энэхүү суурь судалгааны сэдэвт ажлаараа аман болоод монголын эртний бичгийн зохиол, төвд хэлт уран зохиол, орчин үеийн уран зохиолд харилцан шалгаант байдалд оршдог үзэгдлийг задлан шинжлэх юм.
2. Өнөөгийн цаг үе, нийгмийн шаардлага нь бүх нийтийн утга зохиолын боловсролыг ахиулах хэрэгцээнд суурилсан, уншигч, судлаачдын хүсэл сонирхолд нийцсэн, шинжлэх ухааны тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэсэн байхад чиглэж байна. Тэгвэл бидний гүйцэтгэх “Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт ажил нь энэхүү шаардлагыг харгалзан, үндэсний утга зохиол, иргэний нийгмийн соёлыг хамтад нь эзэмших хүсэл сонирхолд нийцсэн, соён гэгээрлийн мэдлэг боловсрол, мэдээллийг иргэд ард түмэн өөрсдөө тээхэд чиглэсэн судалгаа байх юм.
3. Монгол утга зохиолыг бүс нутгийн хүрээнд нь, дүрслэгдэхүүн тусагдахуун, өгүүлэмжийн хөгжил хувьслыг тодорхой онцлог шинжээр нь илэрхийлэх, улмаар туурвил зүйн үндэсний хэв маяг, түүний өвөрмөц онцлогийг тодруулах шаардлага уг судалгааны ажлын гол үндэслэл болно. Энэ судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэснээр монголын утга зохиол нь бусдыг даган дуурайсан, хуулсан гэх зарим буруу үзэлтийг няцааж, монголчуудын уран сайхны сэтгэлгээний түүхийн хөгжлийн явцыг тодруулахад бас нэгэн дэвшил болох юм.
4. Даяаршил, баруунжилт, техникжилтийн нөхцөлд монголчуудын үндэсний ухамсар, соёлын хэрэгцээ өндөрсөж, сэргэж буй өнөө цагт уламжлалт аман ба бичгийн зохиол, зан үйлийн зүйлийг судалгааны түвшинд тэтгэн дэмжиж, нүүдэлчдийн утга зохиол, аман зохиолын бодит баримтаас нийгмийн шинэ нөхцөлд баримтлах монгол соёлын бодлогыг тодоройлохуйц бүтээл нэн хэрэгцээтэй байгаа юм.

3. СЭДВИЙН ХАМАРСАН ХҮРЭЭ:

Бидний гүйцэтгэсэн энэхүү суурь судалгаа нь: Монгол ардын аман зохиол, Монголын хуучин бичгийн уран зохиол, Дундад зууны үеийн уран зохиол, түүний дурсгалууд, Монголын орчин үеийн уран зохиолыг бүхэлд хамарсан, эдгээрийг Монголын уран зохиол гэсэн нэгдсэн тогтолцоонд авч үзсэн юм.

Тус сэдэвт ажил нь Монголын эрт ба эдүгээгийн уран зохиолын хөгжилд үндэслэлд тусгагдсан шаардлагын үүднээс хамарч хийгдсэн ба дараах материалыг үндсэн хэрэглэгдэхүүн болгон ашигласан юм. Үүнд:

1. Монголын түүхэн уран зохиолын гол гол бүтээл болох “Монголын нууц товчоо”, “Алтан товч”, “Эрдэнийн эрих”, “Болор эрих”, “Болор толь”, “Асрагч нэртийн түүх”, “Шар тууж” зэрэг томоохон бүтээлүүд болон XIII-XVIII зууны үеийн богино хэлбэрийн олон бүтээлүүд нь нэг талаас түүхийн бүтээл, нөгөө талаас уран зохиолын дурсгал, гурав дахь талаасаа Монгол хэлний дундад үеийн дурсгал гэсэн хам шинжтэй (синкретик) дурсгалууд
2. Монголын бурхны шашны уран зохиолын төрөл зүйлд хамаарах тахил төгсгөлийн шүлэг, монгол уншлагын магтаал, сургаалийн шүлэг дуулал, гүр дуунууд
3. Монголын ард түмний олон зууны турш өвлүүлэн уламжилж ирсэн арвин баялаг сан хөмрөг, урын сангаас харилцаа дууны төрөл, уран яруу хэллэгт ерөөл, магтаалууд
4. XX зууны Монголын уран зохиолыг үүсгэн хөгжүүлэгч нарын бүтээл туурвилууд
5. Монголын уран зохиолын судлалын бусад бүтээл, ганц сэдэвт судалгааны бүтээл гадаадын эрдэмтэн судлаачдын бүтээл зэрэг бүтээл-мэдээллийн баялаг санг хамарсан байна.

4. БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ:

“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт суурь судалгааг гүйцэтгэхийн тулд дараах зохион байгуулалтыг хийж ажиллав. Үүнд: Сэдэвт ажлын төсөлд тусгагдсан чиглэлээр эрдэм шинжилгээний ажилтан бүр гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө, удирдамжаа боловсруулан батлуулж, хүрээлэнгийн захиргаа, удирдлагатай хөдөлмөр үр дүнгийн гэрээ байгуулан ажилласан байна.

5. ТӨСӨЛТ АЖЛЫН СУДЛАГДСАН БАЙДАЛ:

Монгол аман зохиол, бичгийн зохиолын тогтолцоотой судлал хөгжөөд олон зууныг үджээ. Монгол аман ба бичгийн зохиол, монголын уран зохиолын түүх, уран сайхны төлөв хэрэглээний асуудлыг нээлтийн төвшинд тодруулсан олон эрдэмтний дорвитой бүтээлийн томоохон сан бидэнд уламжлагдан үлдсэн. Ахмад эрдэмтэн судлаачдын туурвисан эдгээр бүтээлийн баялаг уламжлалд тулгуурлан, утга зохиол, уран сайхны сэтгэлгээний хөгжлийн түүхийг нэгдсэн тогтолцоонд авч үзэж, үнэт зүйлийг нь тодорхойлж, үнэлж дүгнэж байр суурийг эзлүүлж, зөвхөн Монголын уран зохиол бус нийт монгол туургатан хийгээд өрнө, дорнын соёлын нэгдмэл харилцаа хүрээнд уламжлал шинэчлэлийн хандлага, явцыг

тодруулж өгөх болно. Монголын аман ба бичгийн зохиолын хүрээнд шинжлэх ухааны тогтолцоотой уран зохиолын онол, түүх, судлалын толь бичиг хараахан хийгдээгүй тул “Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт ажлын хүрээнд “Монгол утга зохиолын нэвтэрхий толь” хэмээх бүтээлийг туурвиж байна. Иймийн учир эдүгээ нийгэм цаг үеийн шаардлага, орчин үеийн шинжлэх ухааны хөгжлийн ололт, өнөөгийн төвшин, үр дүнг тусгасан шинэлэг суурь судалгаагаар Монголчуудын бүтээсэн утга соёл, уран зохиолын зүйлийн сэтгэлгээний уламжлал, шинэчлэлийг асуудлыг тодорхойлж байгаагаараа зайлшгүй хэрэгцээтэй суурь судалгаа болж байгаа юм.

6. ТӨСӨЛТ АЖЛЫН САНХҮҮЖИЛТ:

Нийт зардал: 35, 000, 0 мянган төгрөг

7. ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ ҮР ДҮН:

“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт ажлын үр дүнг дараах байдлаар тодорхойлж байна. Үүнд:

1. Монголын уран зохиолын түүхэн үндсийг бүхий л талаас нь тодруулсан учраас цаашдын судалгааны үндэслэл, хүрээг өргөтгөх боломжийг олгож байна.
2. Эрдэм шинжилгээний болоод сургалтын хэрэгцээ шаардлагыг хангасан, судалгааны шинэ баримт, хэрэглэгдэхүүн гаргаж, дүгнэлт дэвшүүлсэн бүтээлүүд гарсан нь нийгмийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн, тулгамдсан асуудлыг шийдсэн бүхэлдээ шинжлэх ухаан, нийгэм, соёл уран сайхны суурь судалгааны төвшний ажил болж чадсанд оршино.
3. Монголын эртний уран зохиол судлалын хүрээнд хийсэн судалгааны ажлын ололт, гол үр дүн нь “Монголын бурханы шашны уран зохиол - III” бүтээлийг хэлж болно. Эл бүтээлээс Монголын бурханы шашны уран зохиолын Тахил төгсгөлийн шүлэг, Монгол уншлагын магтаал, Сургаалийн шүлэг дуулал, Гүр дууны төрөл зүйл хэрхэн хөгжсөн, туурвил зүйн ямар арга барилаар бүтээн туурвидаг, нийгэм уран сайхан, гоо зүйн үнэлэмж үнэлгээг хэрхэн шингээн бичдэг ... зэрэг бүх талын судалгааны мэдээллийг олж авч болох бөгөөд энэ үүднээсээ бүх шатны сургалт судалгаанд хэрэглэгдэх хийгээд нийт ард түмний утга зохиолын боловсролыг дээшлүүлэхэд үнэт хэрэглэгдэхүүн болсон юм.
4. Монголын орчин үеийн уран зохиол судлалын хүрээнд хийсэн судалгааны ажлын ололт, гол үр дүн нь “Реализм ба XX зууны Монгол роман” хэмээх бүтээлийг хэлж болно. XX зуунд зуугаар тоологдох монгол роман гарсны дотор Б.Ринчен, Д.Намдаг, Ч.Лодойдамба нарын туульс онцгой байр суурь эзлэх тул тэдгээрийг реализмын арга урсгалтай холбон гүнзгийрүүлэн шинжилжээ. Л.Түдэв, С.Удвал, Ж.Пүрэв, С.Дашдооров, Ж.Бямба нарын арав гаруй зохиолчийн романыг сэдэв, дүр дүрсэлгээ тэргүүтний үүднээс задлан шинжилж, Ц.Хасбаатар, С.Лувсанвандан, Д.Цэнд, Ц.Мөнх, Г.Жамсранжав, Г.Ринчинсамбуу, Ч.Билигсайхан нарын зэрэг судлаачдын тухайлсан зохиолын талаарх үзэл бодолд өөрийн нотолгоо баталгааг ул үндэстэйгээр нээн тодруулсан байна.

8. ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ:

1. Монголын эрт, эдүгээгийн уран зохиолын дурсгал, гол гол төлөөлөгчдийн бүтээлүүдэд онол туурвил зүй, бичвэрийн, болон түүхэн харьцуулсан чиглэлээр онолын судалгаа хийсэн.

2. Монголын утга зохиолын түүх, онол туурвил зүй, зүй тогтол, намтар судлал, бичвэрийн асуудлыг хөндсөн эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, ганц сэдэвт зохиол бичсэн.

3. Монголын утга зохиолд хүн төрөлхтний нийтлэг сэтгэлгээ, утга зохиолын түгээмэл онолын үүднээс орчин үеийн арга барилаар задлан шинжилгээ хийж, нийгэм уран сайхан, гоо зүйн мөн чанарыг тодруулахад чиглэгдсэн болно.

9. ЭЦСИЙН ҮР ДҮНГИЙН ТАЛААРХ ТӨСӨӨЛӨЛ, ШИНЭЛЭГ БУЮУ ДЭВШИЛТТЭЙ ТАЛ:

1. Өмнөх үеийн судалгааны ажлын ололт, уламжлал дээр тулгуурлан, мэдээллийг шинэлэг загвараар боловсруулан баяжуулж, судалгааны үр дүнгийн түгээлтийн төвшинг буюу онолын мэдлэгийг амьдрал практикт нэвтрүүлэх, хэрэглээтэй нийцүүлсэн байдлыг ахиулсан чанартайгаараа ялгарна.

2. Хэдийгээр нийгмийн оюун санааны амьдралд чухал хэрэгцээтэй авч, тэр бүр түгэн дэлгэрч чаддаггүй, зөвхөн уран зохиол судлал, хэлбичгийн ухааны онол туурвил зүйн хүрээнд байдаг ойлголтыг шинэ бүтээмж, шинэлэг хэлбэрээр нийтэд түгээж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, хүн ардаа соён гэгээрүүлэхэд чухал алхам болно. Энэ байдал нь хэлбичгийн ухааны бусад судалгааны бүтээлээс хэрэглэгчийн хүсэл сонирхолд нийцсэн инноваци болж байгаагаараа шинэлэг, дэвшилттэй талтай.

10. ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН БОЛОН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АЧ ХОЛБОГДОЛ:

1. Дэлхийн улс орнуудад аливаа шинжлэх ухааны онолын ойлголт, суурь мэдлэгийг хамгийн энгийн, хялбар байдлаар тайлбарлан, ард түмнийхээ соён гэгээрэл, танин мэдэхүйд чухал хувь нэмэр оруулсан олон бүтээл байдаг. Монгол орны хувьд байгалийн шинжлэх ухааны түгээмэл чанартай салбарын мэдлэгийг өгүүлсэн гадаадын бүтээлийг орчуулан нэвтрүүлсээр байна. Харин бидний “Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” сэдэвт ажлын бүрэлдэхүүнд буй бүтээлийн хувьд гадаадаас орчуулах боломжгүй зөвхөн бидний бүтээх ёстой, үндэсний чанартай, Монгол орны өнөөгийн нийгэм цаг үед нийцсэн үнэт зүйлийг дэвшүүлэн түгээж, бүх ард түмний утга зохиолын боловсролд хувь нэмэр оруулж байгаагаараа шинжлэх ухаан, нийгмийн ач холбогдолтой.

2. Хэлбичгийн ухаан, уран зохиол судлалын онолын ойлголтыг хялбар байдлаар таниулсан уг бүтээлийг сургалт, судалгааны түгээмэл орчинд ашиглан, хэрэглэж, дараагийн бүтээл гарах уламжлал бий болж байгаагаараа шинжлэх ухааны ач холбогдолтой.

3. Үндэсний уран зохиол болон дэлхийн уран зохиолын талаарх нээлттэй нийгэм, нийгэм цаг үед нийцсэн сонирхолтой баримт, мэдээлэл бүхий “Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ”

сэдэвт ажил нь хэрэглээний өндөр ашиглалттай бүтээл болох тул эдийн засгийн ач холбогдолтой гэж үзэж байна.

4. Монголчуудын олон мянган жилийн хуримтлуулсан амьдралын туршлага нь тэдний бүтээсэн соёл урлаг, хөдөлмөр, аж ахуйд туссан байдаг бөгөөд энэ нь уламжлал, зан үйл, ёс заншил, ёслол, шүтлэг бишрэл нь аман ба бичгийн зохиолдоо гүнзгий тусгалаа олсон байх ийм хосолсон асуудлыг төрөл зүйл тус бүрийн туурвил зүйн түвшинд судлан тодорхойлсноор монголчуудын аж байдал, ертөнцийг үзэх үзэл, зан үйлийн дадал хэвшил уран сайхны аман бүтээлээр хэрхэн дамжин илэрсэн байдлыг танин мэдэх бололцоо бүрдэх юм. Тиймээс шинжлэх ухаан, танин мэдэхүй, гоо сайхан, ёс зүй, хүмүүжлийн ач холбогдолтой судалгаа болно. Өөрөөр хэлбэл аман ба бичгийн зохиолын үнэ цэн, дотоод ахуй ертөнцөд нэвтэрч илрүүлэх зорилго тавьж байгаагаараа шинжлэх ухааны ач холбогдол нь тодорхойлогдох юм.

11. ҮР ДҮНГ ШИЛЖҮҮЛЭХ, БОРЛУУЛАХ, АШИГЛАХ БОЛОМЖ, ТӨСЛИЙН ӨРТГИЙГ НӨХӨХ УРЬДЧИЛСАН ТООЦОО, ХУГАЦАА (БУСДАД ХУДАЛДАХ, ЛИЦЕНЗИЙН ГЭРЭЭГЭЭР АШИГЛУУЛАХ, ТӨСӨЛ, СЭДЭВТ АЖЛЫГ САНААЧЛАГЧ ӨӨРТӨӨ ҮЛДЭЭХ ГЭХ МЭТ):

“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ”сэдэвт ажилд багтаж буй бүтээлүүд нь бүх нийтийн утга зохиолын боловсрол, ард түмний танин мэдэх соён гэгээрүүлэх сэтгэлгээнд тодорхой хувь нэмэр оруулж, цаг үе, нээлттэй нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн бүтээл болно гэдэгт итгэлтэй буй тул уг ажлыг хэвлэгдсэнээс эхлэн бусдад худалдах хэлбэрээр, мөн лицензийн гэрээний нөхцлөөр ашиглаж өртгөө нөхөх боломжтой.

Сэдэвт ажлын бодит үр дүнгээр хэвлэгдсэн бүтээлүүд нь судалгаа, шинжлэх ухааны үр дүн болж олон нийтийн оюуны хэрэгцээг хангах төдийгүй түүнийг дотоод, гадаадын эрдэмтэн судлаачид, оюутан сурагчид, сонирхогчдын эрэлтэд нийцсэн чанар, үзэмжтэй ном болон хэвлэгдэнэ.

Бүтээлүүдийг судалгаа шинжилгээ, их, дээд сургуулийн хичээлд ашиглах бүрэн боломжтой. Хэвлэгдэх номууд нь монгол утга зохиол судлал, аман зохиол, ардын өв соёл, уламжлалт зан заншлыг дэлхийд сурталчилсан оюуны бүтээл байх болно.

12. ӨРТӨГ ЗАРДЛЫГ ТООЦСОН ТОВЧОО, ТҮҮНИЙ ЗАДАРГАА, ЗАХИАЛАГЧААС ГАРГАХ ХӨРӨНГИЙН ХЭМЖЭЭ, ХОЛБОГДОХ БУСАД МАТЕРИАЛ:

№	Зардал	Оноор (мян.төг.)			
		2017	2018	2019	2017-2019
1	Эрдэм шинжилгээний	6,000,000	14,000,000	15,000,000	35,000,000
2	Нийт дүн	6,000,000	14,000,000	15,000,000	35,000,000

13. ЛАБОРАТОРИ, ТУРШИЛТЫН БААЗ;

Монголын үндэсний номын сан, Улаанбаатар хотын номын сан, хүүхдийн номын ордон, ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгийн Дуун ухааны хөмрөг, Монголын үндэсний Радио, телевизийн хөмрөг, Соёлын өвийн төв. Мөн гадаадын монгол аман зохиол, угсаатны зүйн холбогдох байгууллагын номын сан, сан, архивууд. Өөрчлөгдөн шинэчлэгдэж буй орчин үеийн нөхцөлд уламжлалт соёлын өв, түүний дотор ардын аман зохиолын судалгааны эх хэрэглэгдэхүүнийг баяжуулах, өнөөгийн байдлыг судлан тогтооход хээрийн шинжилгээний анги ажиллуулах шаардлагатай болно.

14. “МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ, УРАН САЙХНЫ ТӨЛӨВ, ХЭРЭГЛЭЭ” ТӨСЛИЙН ҮР ДҮН:

“МОНГОЛ АМАН БОЛОН БИЧГИЙН ЗОХИОЛЫН ТҮҮХ,
УРАН САЙХНЫ ТӨЛӨВ, ХЭРЭГЛЭЭ”
СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ТӨСЛИЙН ҮР ДҮНГИЙН ДААЛГАВАР

ТӨСЛИЙН ҮР ДҮНГИЙН ДААЛГАВАР

/Техникийн даалгавар/

№	Хүлээлгэн өгөх үр дүн (таамаглал, бүтээл, туурвил, арга зүй г.м.)	Тоо хэмжээ	Үр дүнгийн үндсэн үзүүлэлт	Үр дүнг хүлээлгэн өгөх хугацаа (он, сар)
1	“Аман зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. 2017-2019 онд 3 дугаар гарна. А.Алимаа, Т.Баясгалан, Б.Дайриймаа, Ч.Заяасүрэн, Г.Батмөнх,	Бүгд: 45 хх /Нэг дугаарын хэмжээ 15 хх /	Монгол аман зохиол судлалын чиглэлээр тус сэдэвт ажлын явцын үрд бий болсон шинэ мэдлэг, мэдээлэл бүхий эрдэм шинжилгээний өгүүллүүдийг эл цувралдаа хэвлүүлнэ. <ul style="list-style-type: none"> • “Аман зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть XXXVIII, дэвтэр 1-16, 208х, ISSN 2308-281X, 2017. • “Аман зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть XXXIX, Дэвтэр 1-16, 303х, ISSN 2308-281X, 2018. • “Аман зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть XL, Дэвтэр 1- 14. 208 х. ISSN 2308-281X, 2019. 	2017 оны III улирал 2018 оны III улирал 2019 оны III улирал
2	“Монгол аман яруу найргийн уламжлал ба хэрэглээ” цуврал. А.Алимаа, Т.Баясгалан, Б.Дайриймаа, Ч.Заяасүрэн, Г.Батмөнх	20 хх	Энэ чиглэлийн хүрээнд “Монгол дууны яруу найргийн үгийн сангийн судалгаа” /хамтын бүтээл/ гарна. <ul style="list-style-type: none"> • Ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн өв”. - Эмхэтгэж удиртгал, тайлбар үйлдсэн Ч.Заяасүрэн. Редактор С.Байгалсайхан. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2018, х.248. 20хх, ISBN 999788927-4, 2018. • “Монгол ардын харилцаа дуу”. -Эмхэтгэж, удиртгал, тайлбар хийсэн А.Алимаа, Б.Дайриймаа. Редактор Н.Лантуу. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2019, 224 х. 14хх, ISBN 978- 9919-21-889-8 	2019 оны III улирал
3	“Жангарын шинэ судалгаа” Т.Баясгалан,	15 хх	Жангарын туулийн шинэ судалгааны бүтээл бий болно. <ul style="list-style-type: none"> • Т.Баясгалан. “Жангар” туулийн хувилбаруудын зэрэгцүүлсэн судалгаа” - 	2019 оны III улирал

			Редактор С.Байгалсайхан. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2019, 124 х. 7,7хх, ISBN 978-99978-768-9-8	
4	“Төвд судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. 2017-2019 онд 3 дугаар гарна. Д.Сумъяа, Р.Отгонбаатар, Д.Мөнх-Отгон, Х.Бираасүрэн, Д.Буянбаатар	Бүгд: 45 хх /Нэг дугаарын хэмжээ 15 хх /	Төвд хэлт монголын уран зохиол, утга соёлын чиглэлээр тус сэдэвт ажлын явцын үрд бий болсон шинэ мэдлэг, мэдээлэл бүхий эрдэм шинжилгээний өгүүллүүдийг эл цувралдаа хэвлүүлнэ. <ul style="list-style-type: none"> • “Төвд судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть 06, дэвтэр 1-17, 262х, ISSN 2308-2828, 2017. • “Төвд судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть 07, дэвтэр 1-16, 284, ISSN 2308-2828, 2018. • “Төвд судлал” эрдэм шинжилгээний цуврал, Боть 08, дэвтэр 1-14, 208х, ISSN 2308-2828, 2019. 	2017 оны III улирал 2018 оны III улирал 2019 оны III улирал
5	“Монголын эртний уран зохиолын зарим жишээ” Р.Отгонбаатар	15хх	Монголын эртний уран зохиол, хуучин соёлын өвд хамаарах, урьд өмнө судалгааны эргэлтэнд ороогүй шинээр олдсон дурсгалууд, түүний талаарх судалгааны шинэлэг бүтээл байх болно.	2019 оны III улирал
6	“Монголын бурханы шашны уран зохиол” 3 боть Д.Цэрэнсодном, А.Амарсанаа, Д.Мөнх-Отгон	15хх	Эл бүтээлд Монголын бурханы шашны үүсэл хөгжлийн түүхэн явцыг харуулсан он дараалалын бичиг хийгээд өмнөх I, II ботид ороогүй бурханы шашны утга зохиолын дурсгалуудыг задлан шинжилсэн байна.	2019 оны III улирал
7	“XX зууны монгол зохиолчид” 6 дугаар С.Байгалсайхан, Б.Мөнхбаяр, Ж.Ууганбаатар, Д.Цэвээндорж	30хх	XX зууны монголын уран зохиолын нэрт төлөөлөгчдийн намтар уран бүтээлийн судалгааны бие даасан нэг сэдэвт 6 цуврал бүтээл байна. <ul style="list-style-type: none"> • XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 17-р боть “Чойжилын Чимид”. Д.Цэвээндорж. (6.8 хх), 2017. • XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 26-р боть “Чойжилжавын Лхамсүрэн”. Б.Мөнхбаяр. 5 хх. 85 х, Уб., 2018. • XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 79-р боть “Цэвэгжавын Хасбаатар”. Б.Мөнхбаяр. 5 хх. 64 х, Уб., 2018. • XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 12-р боть “Шагдаржавын Нацагдорж” Б.Мөнхбаяр. 6 хх, Уб., 2019. • XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 51-р боть “ П.Пүрэвсүрэн”. 	2017-2019 оны III улирал

			<p>Б.Мөнхбаяр. 6 хх, Уб., 2019.</p> <ul style="list-style-type: none"> XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 16-р боть “Ламжавын Ванган”. Ж.Ууганбаатар. 6 хх, Уб., 2019. 	
8	<p>“XX зууны монгол романы хөгжил”</p> <p>С.Байгалсайхан</p>	12 хх.	<p>“Монгол өгүүллэгийн туурвил зүй” /1 боть/, “XX зуун Монгол тууж” /2 боть/, бүтээлийн 3 боть буюу “XX зууны Монгол романы хөгжил” гэсэн шинэ бүтээл байна. эл нэг сэдэвт зохиолд монгол романы хөгжлийн түүх, уламжлал шинэчлэл, дүр бүтээсэн туршлага, харилцаа холбоо зэрэг өргөн асуудлыг хамран судалсан байна.</p> <ul style="list-style-type: none"> С.Байгалсайхан. Реализм ба XX зууны Монгол роман, А5, 17.5 хх, ISBN 978-99978-716-6-4, 2019 он. 	2019 оны III улирал
9	<p>“Монголын утга зохиолын нэвтэрхий толь” /2 боть/</p> <p>С.Байгалсайхан, Г.Билгүүдэй, Б.Мөнхбаяр, Д.Цэвээндорж, Ж.Ууганбаатар, Д.Сумъяа, Р.Отгонбаатар, Б.Няммыгмар, Ж.Ерөөлт, Б.Лхагважав, Г.Мөнхзаяа, Г.Билгүүдэй, Д.Болормаа, А.Амарсанаа, Б.Одсүрэн, А.Алимаа, Б.Катуу, Т.Баясгалан, Б.Дайриймаа, Ч.Заяасүрэн, З.Пүрэвсүрэн</p>	10 хх	<p>Монгол уран зохиолын түүхэн хөгжлийг бүхэлд нь авч үзэж, тодруулан тодорхойлсон, монгол аман зохиол, монгол эртний уран зохиол, монголын бурханы шашны уран зохиол, орчин үеийн уран зохиол, монголын уран зохиолын уламжлал шинэчлэл, харилцаа холбоо, харилцан нөлөөлөлийн асуудлыг иж бүрэн цогцоор нь авч үзэж задлан шинжилж тайлбарлан таниулсан бүтээл байна.</p>	2019 оны III улирал
10	<p>Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл</p> <p>Суурь судалгааны төслийн гүйцэтгэгч нэг бүр жилд 2 эрдэм шинжилгээний өгүүлэл бичнэ. Суурь судалгааны төслийн хугацаанд нийт 120 өгүүлэл гарсан байна.</p> <p>С.Байгалсайхан, Г.Билгүүдэй, Д.Цэрэнсодном, Б.Мөнхбаяр, Д.Цэвээндорж, Ж.Ууганбаатар, Д.Сумъяа,</p>	Нэг өгүүллийн дундаж хэмжээ 0.5 хх	<p>“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” суурь судалгааны төслийн явцын үр дүнг мэдээлсэн, шинэ мэдлэг, шинэлэг мэдээллийн агуулга бүхий өгүүлэл байх ба олон улсын болон дотоодын ЭШ-ний нэр хүнд бүхий цуврал сэтгүүлүүдэд хэвлүүлнэ.</p> <p>Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл: 146 Гадаад: 25 Дотоод: 121</p>	2017-2019

	<p>Р.Отгонбаатар, Б.Няммыгмар, Ж.Ерөөлт, Б.Лхагважав, Г.Мөнхзаяа, Г.Билгүүдэй, Д.Болормаа, А.Амарсанаа, Б.Одсүрэн, А.Алимаа, Б.Катуу, Т.Баясгалан, Б.Дайриймаа, Ч.Заяасүрэн, З.Пүрэвсүрэн</p>			
11	<p>Эрдэм шинжилгээний илтгэл</p> <p>Суурь судалгааны төслийн гүйцэтгэгч нэг бүр жилд 2 эрдэм шинжилгээний өгүүлэл бичнэ. Суурь судалгааны төслийн хугацаанд нийт 120 өгүүлэл гарсан байна.</p> <p>С.Байгалсайхан, Г.Билгүүдэй, Д.Цэрэнсодном, Б.Мөнхбаяр, Д.Цэвээндорж, Ж.Ууганбаатар, Д.Сумьяа, Р.Отгонбаатар, Б.Няммыгмар, Ж.Ерөөлт, Б.Лхагважав, Г.Мөнхзаяа, Г.Билгүүдэй, Д.Болормаа, А.Амарсанаа, Б.Одсүрэн, А.Алимаа, Б.Катуу, Т.Баясгалан, Б.Дайриймаа, Ч.Заяасүрэн, З.Пүрэвсүрэн</p>	<p>Нэг илтгэлийн дундаж хэмжээ 0.5 хх</p>	<p>“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” суурь судалгааны төслийн явцын үр дүн бүхий шинэ мэдлэг, мэдээлэл түгээсэн эрдэм шинжилгээний илтгэл хэлэлцүүлнэ.</p> <p>Эрдэм шинжилгээний илтгэл: 162</p> <p>Гадаад: 41 Дотоод: 121</p>	2017-2019
12	<p>Эцсийн тайланг боловсруулан хүлээлгэн өгөх</p>	1	<p>Эцсийн тайланг боловсруулан бүтээлүүд, судалгааны бүтээгдэхүүнүүдийг хүлээлгэн өгөх</p>	2019.12

“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” суурь судалгааны төслийн бодит үр дүнгийн тоон үзүүлэлт:

№	Үзүүлэлт	ШуСс. 2017/68 дугаар бүхий гэрээнд	Сэдэвт ажлын үр дүнгийн биелэлт /2017-2019/
1	Нэг сэдэвт зохиол	5	6
2	“Монголын утга зохиолын нэвтэрхий толь”	2 боть	2 боть
3	Эрдэм шинжилгээний цуврал	6	6
4	“XX зууны монгол зохиолчид”	6	6
5	Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл	120	146
6	Эрдэм шинжилгээний илтгэл	120	162

1. НЭГ СЭДЭВТ ЗОХИОЛ

1. “Ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн өв”. -Эмхэтгэж удиртгал, тайлбар үйлдсэн Ч.Заяасүрэн. Редактор С.Байгалсайхан. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2018, х.248. ISBN 978-99978-892-7-0, 2018.
2. “Монгол ардын харилцаа дуу”. -Эмхэтгэж, удиртгал, тайлбар хийсэн А.Алимаа, Б.Дайриймаа. Редактор Н.Лантуу. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2019, 224 х. ISBN 978-9919-21-889-8
3. Т.Баясгалан. “Жангар” туулийн хувилбаруудын зэрэгцүүлсэн судалгаа” - Редактор С.Байгалсайхан. “Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв. Уб., 2019, 124 х. ISBN 978-99978-768-9-8
4. С.Байгалсайхан. Реализм ба XX зууны Монгол роман, А5, 17.5 хх, ISBN 978-99978-716-6-4, 2019 он.
5. Д.Цэрэнсодном. Монголын бурханы шашны уран зохиол, Боть 3
6. Р.Отгонбаатар. Монголын эртний уран зохиолын зарим жишээ.

1.1. Ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн өв

Эмхэтгэж, удиртгал бичсэн: Ч.Заяасүрэн
Редактор: Профессор С.Байгалсайхан, Уб., 2018, 248
“Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв.
ISBN 978-99978-892-7-0

Монголын говь нутгаас олон алдартай ерөөлч, магтаалч төрсөн байдаг. Тэдний нэг бол Өмнөговь аймгийн Мандал-Овоо сумын харьяат цэцэн билигт, уран яруу хэллэгт ерөөлч, магтаалч Г.Оргой агсан билээ.

Түүний зохиол бүтээлийн дээжийг эмхэтгэж “Ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн өв” номыг хэвлэн нийтэлж олны хүртээл болголоо. 2009 онд түүний хэлсэн 23 ерөөлийг ахмад багш Ц.Батсуурь эмхэтгэж “Айлтган барих ерөөл” нэрээр хэвлэн нийтэлж олны хүртээл болгож байсан билээ. Тэгвэл энэ удаад уг номд ороогүй ерөөлчийн өөрийн бичиж үлдээсэн гар бичмэл өвийн хуулбар нийт 4 дэвтэрт хадгалагдаж байсан ерөөл-20, зүйр цэцэн үг-129, оньсого-6, аман шог-54 зэрэг монгол аман зохиолын төрлүүдийг өмнө хэвлэгдсэн ерөөлүүдтэй хамт ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгээс эрхлэн гаргадаг “МОНГОЛ АМАН ЗОХИОЛЫН ЧУУЛГАН” цувралын 45 дахь ботийг “Ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн өв” нэрээр хэвлэн гаргалаа. Ингэхдээ түүний хэлсэн ерөөл, магтаалыг агуулгаар нь үндсэн 5 хэсэгт хувааж, ерөөлчийн уран чадвар, ерөөл, магтаалын уран дүрслэлийн онцлогийг тодруулсан байна.

ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэнгээс эрхлэн гаргадаг цувралд Гомбын Оргойн ерөөл магтаал, бусад өвийг оруулж хэвлэснээр түүний ерөөл магтаал болон бусад уран бүтээлийн өв нь дотоод, гадаадын судлаач эрдэмтдийн судалгаа, шинжилгээний хэрэглэгдэхүүн болж эрдэм шинжилгээний эргэлтэд орох, илүү өргөн хүрээнд тархах, ингэснээрээ ерөөл магтаалын үнэ цэнийг цаашид улам өргөх зэрэг олон талын ач холбогдолтой юм.

1.2. Монгол ардын харилцаа дуу

Эмхэтгэж, удиртгал, тайлбар хийсэн А.Алимаа, Б.Дайриймаа. Редактор Н.Лантуу. Уб., 2019, 224 х.
“Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв.
ISBN 978-9919-21-889-8

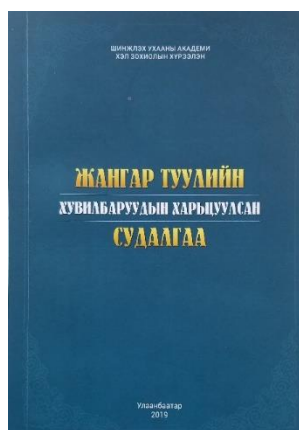
Монгол улсын Соёлын тэргүүний ажилтан, ахмад уран бүтээлч, дуучин, хөгжимчин Нанзадын Лантуугийн 1000 шахам цуглуулга, урын сангаас зөвхөн харилцаа дууг дээжлэн эмхэтгэжээ. “Уртын дуу”, “Богино дуу”, “Хошин шог харилцаа дуу”, “Эмгэнэлт харилцаа дуу”, “Мэтгэлцээ дуу” хэмээн ангилан оруулсан нийт 47 дуунаас бүрдэл болсон байна. Монгол ардын харилцаа дууг тэмдэглэх болоод судалгаагаа нэлээд эрт цагт эхэлжээ. Монгол орноор аялан явж байсан гадаадын монголч эрдэмтэд олон тооны харилцааг дууг бичин тэмдэглэж аваад ном бүтээлдээ оруулж байв. Тухайлбал, А.М.Позднеевийн 1880 онд хэвлүүлсэн “Образцы народной литературы монгольских племен” номын Монголчуудын ардын дуу номд “Өвгөн шувуу хоёр” дууны үгийг оруулж номын 97-100 дахь талд орчуулга болоод уг дууны тухай тайлбарлан бичжээ. Монголын судлаачдаас анх түрүүнд эрдэмтэн зохиолч Э.Оюун “Монгол ардын харилцаа дууны зүйлээс”

эмхэтгэлийг 1960 онд “Монгол судлал” цувралаар эрхлэн гаргасан билээ. Уг номд Сумъяа ноён, Шаргын говийн ялаа, Сүнжидмаа (Ганцаарал дуу), Ванлий, Торой банди зэрэг 14 дуу орсон байдаг. Түүнээс хойших хэд хэдэн түүвэр хэвлэгдэн гарсан. Тухайлбал, 1959 онд “Говь, Хангайн залуучуудын наргиант харилцаа дуу” (Редактор Ч.Бадамхатан), 2005 онд Т.Батхуягийн “Монгол ардын домогт харилцаа дуу”, 2015 онд доктор Л.Хэрлэнгийн “Монгол харилцаа дууны зуун дээж”, Л.Баяр-Эрдэнийн “Монгол ардын харилцаа дуу” зэрэг эмхэтгэл түүврүүд гарчээ.

Харилцаа дуу нь “ихэвчлэн хайр сэтгэл, янаг амрагийн явдлыг илэрхийлж байсан тул 1932 онд МАХН-ын Төв хорооны тогтоолоор “Сүнжидмаа”, “Хандармаа”, “Хэен хуар”, “Аргагүй амраг”, “Ванлий”, “Сумъяа ноён”, “Хөх торгон дээл” зэрэг тавь гаруй дууг өнгөрсөн нийгмийн үлдэгдэл, феодлын дуу, завхай дуу гэх шалтгаанаар дуулахыг хориглож байжээ. Гэсэн хэдий ч эдгээр дуу ард түмний сэтгэлээс мартагдалгүй дуулагдсаар иржээ.

Монгол ардын зан үйлийн яруу найраг, аялгуут жүжгийн үндсэн хэлбэр бол харилцаа дуу бөгөөд олон түмний аж байдлаас урган гарч нийгмийн үйл явдлыг тусган харуулсан тодорхой дүрүүд өөр хоорондоо харилцах байдлаар зохиомжлогдсон ардын дууны өвөрмөц хэлбэр гэж үздэг. Харилцаа дуу бүхэлдээ дуулалт жүжгийн шинжтэй төдийгүй дүрийн гол илэрхийлэл, “яриа” болох нь олонтоо. Харилцаа дуу бол тодорхой дүр, тэдний хоорондын харилцаагаар гол утга нь илрэх бөгөөд хоёр буюу түүнээс олон хүн харилцан дуулж, жүжиглэх, бүжиглэх зэрэг цогц урлагийн шинжийг агуулна. Мөн домогжсон болон түүхэн бодит үйл явдалтай холбоотой олон дуу бий. Энэ мэт харилцаа дууны онцлогийг харуулахуйц жишээнүүдийг эмхэтгэн энэхүү номыг хэвлүүлжээ.

Номын гол онцлог бол нэг ардын авьяастны урын сан, тодруулбал Дорноговь аймгийн театрын тайзнаа 1950 оноос эдүгээ хүртэл Н.Лантуу гуай өөрөө дуулж, хөгжимдөж, гол дүрд нь жүжиглэн тоглож байсан харилцаа дуундаа тулгуурласан бөгөөд зөвхөн говь нутагт дуулагдаж байсан хэд хэдэн дуу багтав. Тэдгээр дуу нь ардын аман яруу найргийн судалгааны чухал хэрэглэгдэхүүн юм. Мөн ноотыг нь оруулжээ.

1.3. Жангар туулийн харьцуулсан судалгаа

Зохиогч Т.Баясгалан,

Редактор С.Байгалсайхан УБ., 2019, 124 х.

“Соёмбо принтинг” ХХК-д хэвлэв.

ISBN 978-99978-768-9-8

Сэдэвт ажлын төлөвлөгөөнд 2017-2019 онд гүйцэтгэж хэвлэлд шилжүүлэхээр туссан “Жангар туулийн хувилбаруудын харьцуулсан судалгаа” (10 хх) нэг сэдэвт бүтээлийг заасан хугацаанд амжилттай бичиж дуусгалаа. Энэ бүтээлийн зорилго нь 1978 оноос хойш гучаад жилийн хугацаанд Шинжааны монголчуудаас тэмдэглэж авсан Жангар туулийн 157 бүлгийг харьцуулан судалж хэдэн бүлгийн хэдэн хувилбар байгааг тогтоох, түүнчлэн гарал үүслийн хувьд хэдий үед хамаарах бүлгүүд байгааг тодруулах шаардлага тавигдаж байгааг үндэс болгож, нэгдүгээрт Шинжааны «Жангар»-ын бүлгүүдийн бүрэлдэхүүнийг тодруулах, хоёрдугаарт гарал үүслийг тодруулахыг хичээсэн болно.

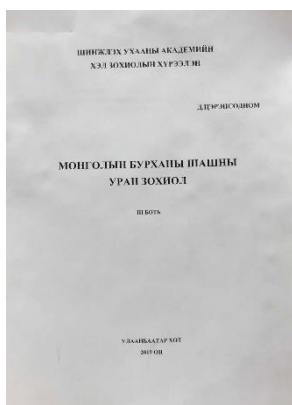
Энэ бүтээлд судалгааны эх хэрэглэгдэхүүнээр «Баянголын Жангар» номын I, II ботид хэвлэгдсэн 40 бүлэг, С.Баттулгын Улаанбаатар хотноо 2014 онд нийтлүүлсэн «Илийн өөлд нутгийн туульчдын хайлсан Жангарын бүлгүүд» номд буй 21 бүлэг, профессор Д.Таяагийн нийтлүүлсэн «Жуунайн гар бичмэл Жангар» номд хэвлэгдсэн 15 бүлэг, Аримпилын «Жангар»-ын 23 бүлэг, «Хөр Хар-Усны торгууд Жангар» номд буй 4 бүлэг, нийт 88 бүлгийг хамруулан судалсны үндсэн дээр Шинжааны монголчуудын дунд Хонгор, түүний хүү Хошуун-Улааны алдар гавьяаг харуулсан бүлгүүд нь хамгийн эртний уламжлалтай, гарал үүслийн хувьд Харголын халимаг, Ижил мөрний халимагууд, Монголд дэлгэрсэн бүлгүүдтэй гарал нэгтэй байна. Шинжаанд халимагийн жангарч Э.Овлайн дэг сургуульд хамаарах бүлгүүд уламжлагдаагүй. Харин XX зуунд Э.Овлайн бүлгүүдийн хэвлэлүүд Шинжаанд дэлгэрсний улмаас бичиг номоос гаралтай Жангарын аман уламжлалт бүлгүүд ихээхэн дэлгэрсэн гэж дүгнэжээ. Энэ бүтээл бол Жангарын туулийн Халимаг, Монгол, Шинжааны хувилбаруудыг анх удаа өргөн хүрээнд харьцуулж үзсэн бүтээл болсоноороо онцлогтой.

1.4. Реализм ба XX зууны Монгол роман

Зохиогч С.Байгалсайхан, А5, 17.5 хх, ISBN 978-99978-716-6-4, 2019 он.

“Реализм ба XX зууны Монгол роман”. 2019. Тус бүтээлийн “Удиртгал” хэсэгт монгол роман, түүний уламжлалыг шинжилсэн монголын болоод гадаадын эрдэмтдийн судалгааны амжилт мөхөсдлийг нягтлан шүүсний дээр “Тэргүүн бүлэг”-тээ монгол романы бүрэлдэн буй болсон тогтолцоог дэлгэрүүлэн үзсэн. XX зуунд зуугаар тоологдох монгол роман гарсны дотор Б.Ринчен, Д.Намдаг, Ч.Лодойдамба нарын туульс онцгой байр суурь эзлэх тул тэдгээрийг реализмын арга урсгалтай холбон гүнзгийрүүлэн шинжилжээ. Л.Түдэв, С.Удвал, Ж.Пүрэв, С.Дашдооров, Ж.Бямба нарын арав гаруй зохиолчийн романыг сэдэв, дүр дүрсэлгээ тэргүүтний үүднээс задлан шинжилж, Ц.Хасбаатар, С.Лувсанвандан, Д.Цэнд, Ц.Мөнх, Г.Жамсранжав, Г.Ринчинсамбуу, Ч.Билигсайхан нарын зэрэг судлаачдын тухайлсан зохиолын талаарх үзэл бодолд өөрийн нотолгоо баталгааг ул үндэстэйгээр нээн тодруулсан байна.

1.5. Монголын бурханы шашны уран зохиол, Боть III, 15 хх, Зохиогч Д.Цэрэнсодном. Эл бүтээлд Монголын бурханы шашны үүсэл хөгжлийн түүхэн явцыг харуулсан он дараалалын бичиг хийгээд өмнөх I, II ботид ороогүй бурханы шашны утга зохиолын дурсгалуудыг задлан шинжилсэн байна. Тус бүтээл нь:

Удиртгал

1. Тахил төгсгөлийн шүлэг
2. Монгол уншлагын магтаал
3. Сургаалийн шүлэг дуулал
4. Гүр дуу
5. Индекс
6. Ном зүй
7. Хавсралт

гэсэн бүтэцтэй хэвлэгдэхэд бэлэн болоод байна.

1.6. Монголын эртний уран зохиолын зарим жишээ, 15хх, Зохиогч Р.Отгонбаатар. Бурхан багш, Богд лам, Өндөр гэгээн гурав бол Энэтхэг Төвд Монгол их хөлгөний шашинтай гурван улсын ард олны өнө эртний шүтээн болсон тодорхой түүх намтартай бурхны шашныг үүсгэн дэлгэрүүлж түүчээлэгч нар юм. Эдгээр дээдсийн намтар товч хураангуй хэдэн шүлгээс эхлээд машид дэлгэрэнгүй том том боть хэмжээтэй эртнээс эдүгээ хүртэл удаа дараалан барлаж хэвлэн бичиж зураглан түгсээр ирсэн билээ. Гэвч орчин цагийн соёлт хүмүүс том намтрыг тогтмол үзэх цаг боломж бага, бага намтрыг үзэвч товч агуулгыг уншлагын ном мэт цээжилсэн ч жинхэнэ аж төрөл, үйл хэрэг, тус эрдмийг нь төдийлөн ойлгох боломжгүй юм. Учир иймд ихэс дээдсийн намтрын зүрхэн шимийг багтаасан дундаж хураангуй намтрыг мэргэд чухалчлан эртнээс туурвисаар иржээ. Ийм дундаж хэмжээний эрхэм сайхан намтрыг монгол мэргэд монгол хэлээрээ туурвин зохиож хулсан үзэг хялгасан бийрээр хуулан бичиж, модон бараар хэвлэн түгээж байв. Өнөөгийн монголын залуус өв соёл, уламжлалт шашин, тэдгээрийн тэргүүн тэргэн замыг хөтлөн заагч Бурхан багш, Богд лам, Өндөр гэгээн зэрэг мэргэдийн товч тодорхой намтрыг үзэж унших сонирхол хэрэгцээ байсаар аж. Тиймээс ч Бурхан багш, Богд лам, Өндөр гэгээний дундаж хэмжээний намтрыг жирийн уншигч олны хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн нэгэн хамтад эмхэтгэн хэвлүүлэх нь үзэж сонирхох улсад тус нэмэртэй юм. Эдгээр дундаж хэмжээний гурван дээдсийн намтар нь Буриад монгол, Хошууд монгол, Халх монгол хүний монгол хэлээр туурвин зохиосон бүтээл болохын хувьд эх бичиг, сурвалж судлал, утга зохиолын судлалд үнэ цэнтэй дурсгалд тооцогдох нь зүйн хэрэг хийгээд урьд өмнө хараахан судлагдаж, нийтлэгдэж байгаагүй тул чухал ач холбогдолтой юм.

2. МОНГОЛЫН УТГА ЗОХИОЛЫН НЭВТЭРХИЙ ТОЛЬ

“Монгол аман болон бичгийн зохиолын түүх, уран сайхны төлөв, хэрэглээ” үндсэн сэдэвт ажлын хүрээнд “Монголын утга зохиолын нэвтэрхий толь” (2017-2019)-ийг төлөвлөгөөний дагуу бичиж 2019 оны II хагаст дуусгаад байна (238.25 хх).

Тус толийн редакцийн зөвлөлд Ерөнхий редактор Доктор (Sc.D), профессор С.Байгалсайхан, Салбарын редактор: Доктор (Ph.D), профессор Г.Билгүүдэй (Монголын эртний уран зохиол), Доктор (Ph.D), дэд профессор Д.Сумьяа (Төвд хэлт утга зохиол), Доктор (Ph.D) А.Алимаа (Монгол аман зохиол), Доктор (Ph.D) Б.Мөнхбаяр (Орчин үеийн утга зохиол), Уран сайхны редактор: Доктор (Ph.D), дэд профессор Д.Цэвээндорж, Техник редактор: Доктор (Ph.D) Д.Болормаа, (Докторант) Ж.Ууганбаатар нар ажиллаж байна.

Тус нэвтэрхий толь нь нийт 4396 толгой үг, ухагдахууныг багтаасан бөгөөд зохиогчдын бүрэлдэхүүнд: С.Байгалсайхан Доктор (Sc.D), профессор, Г.Билгүүдэй Доктор (Ph.D), профессор, Д.Сумьяа Доктор (Ph.D), дэд профессор, А.Алимаа Доктор (Ph.D), Б.Мөнхбаяр Доктор (Ph.D), Д.Цэвээндорж Доктор (Ph.D), дэд профессор, Д.Болормаа Доктор (Ph.D), Т.Баясгалан Доктор (Ph.D), Ч.Заяасүрэн Доктор (Ph.D), Б.Дайриймаа Доктор (Ph.D), А.Амарсанаа Доктор (Ph.D), Ж.Ууганбаатар (докторант), Х.Бираасүрэн (докторант), Д.Мөнх-Отгон (докторант), Г.Батмөнх (магистр), Д.Буянбаатар (магистр), Б.Мөнх-Эрдэнэ (магистр), Э.Оюунтунгалаг (магистрант) нар ажилласан болно.

“Монгол утга зохиолын нэвтэрхий толь” бүтээлийн ач холбогдол нь:

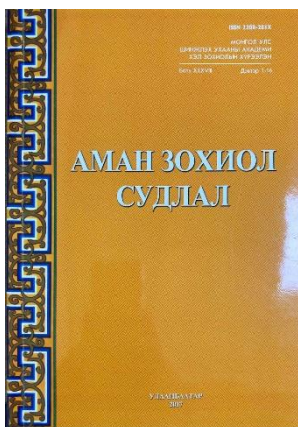
- Монгол улсад анх удаа үндэсний утга зохиол, уран сайхны сэтгэлгээний хөгжлийн түүхийг нэгдсэн тогтолцоонд нь авч үзэж, үнэт зүйлийг нь тодорхойлж, үнэлж дүгнэж байр суурийг нь эзлүүлж байгаагаараа
- Зөвхөн Монголын уран зохиол бус нийт монгол туургатан хийгээд өрнө дорнын соёлын нэгдмэл харилцаа хүрээнд уламжлал шинэчлэлийн хандлага, явцыг тодруулж өгч байгаагаараа
- Монгол үндэстний соёл танин мэдэхүйн сэтгэлгээний түүхэн хөгжил, шинэчлэлт чанар, нийгэм гоо зүй уран сайхны үнэлэмж хэрхэн хөгжсөнийг нээн харуулж байгаагаараа
- Зөвхөн бичгийн уран зохиол бус аман зохиол аман

соёл болон дэлхийн утга зохиолын түгээмэл хандлагатай анх удаа зэрэгцүүлэн үнэлж байгаагаараа

- Сургалт судалгаа заах арга бүх нийтийн утга зохиолын боловсролыг ахиулан дээшлүүлэх талаараа ач холбогдолтой бүтээл юм.

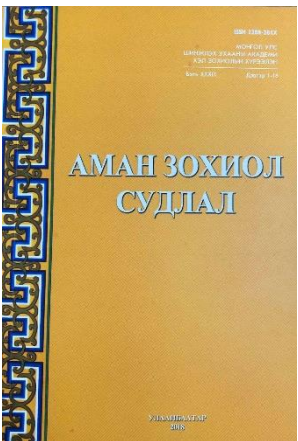
3. ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЦУВРАЛ

Аман зохиол судлалын салбараас эрхлэн гаргадаг “Аман зохиол судлал” цувралын XXXVIII, XXXIX, XL ботийг хэвлүүлэв. Цувралын ботиудад Монгол Улс, БНХАУ, Унгар, ОХУ-ын судлаачдын монгол аман зохиолын бүхий л төрөл зүйлийг хамарсан.

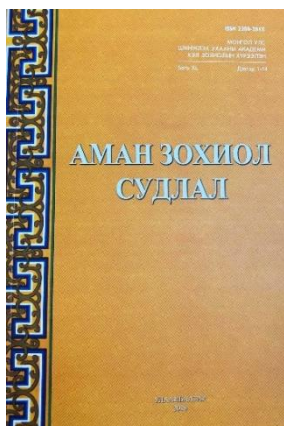
3.1. XXXVIII боть. “Аман зохиол судлал” цувралын XXXVIII ботийг 2017 оны 10-р сард хэвлүүлсэн болно. Энэ ботид Монгол Улс, БНХАУ, БНСУ, ОХУ-ын эрдэмтэн судлаачдын бичсэн монгол аман зохиолын онол болоод дүрийн судалгаанд холбогдох эрдэм шинжилгээний өгүүллүүд нийтлэгдлээ. Монгол аман зохиолын дүрийн үүсэл төлөвшил, бүтэц онцлог зэргийг уламжлал, зан үйлийн орчин, түүхэн зүйн зарчмын үүднээс авч үзсэн эрдэм шинжилгээний өгүүллүүдийг цогц байдлаар бэлтгэсэн нь энэхүү дугаарын онцлог юм. Мөн харьцуулсан болон орчин үе дэх аман зохиолын хэрэглээ, хэрэгцээ, өгүүлэмж гэх мэт онол-практикийн

нарийн асуудлыг хөндсөн судалгаа, орчуулга, бүтээлийн шүүмж, Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын мэдээг нийтэлсэн болно. Цуврал бичгийн энэхүү дугаарыг Монгол Улсын төрийн шагналт, Шинжлэх ухааны гавьяат зүтгэлтэн, академич Пүрэвийн Хорлоогийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулав.

3.2. XXXIX боть. 2018 он. “Аман зохиол судлал” цувралын энэ ботид Монгол Улс, БНХАУ, ОХУ-ын эрдэмтэн судлаачдын бичсэн монгол аман зохиол түүний дотор тууль, дуу, үлгэр, домгийн судалгаанд холбогдох эрдэм шинжилгээний өгүүллүүд болоод орчуулга, тэмдэглэл, эрдэм шинжилгээний хурлын мэдээ, шинэ номын мэдээг нийтэлсэн болно. Цуврал бичгийн энэ дугаарыг Монголын шинжлэх ухааны байгууллагын ууган зүтгэлтний нэг, хэл утга зохиол судлаач, нэрт эрдэмтэн, Д.Нацагдоржийн шагналт Балданы Содномын

мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулав.

3.3. XL боть. “Аман зохиол судлал” цувралын энэ ботид Монгол Улс, ОХУ, БНСУ, АНУ, БНХАУ-ын эрдэмтэн судлаачдын бичсэн монгол аман зохиолын онол түүх, бэлгэдэл зүй, зан үйл, тууль зэрэг монгол аман зохиолын олон төрөл зүйлийг хамарсан эрдэм шинжилгээний өгүүллүүд багтжээ. Эрдэм шинжилгээний өгүүллүүд нь харьцуулсан болон онол, хэрэглээ, орчин үеийн аман зохиолын судалгаанд тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх арга зам, схем, дүгнэлт, баталгаа, тооцоо зэргийг агуулжээ. Сэтгүүлд орчуулга, тэмдэглэл гэх мэт буланд шинэ мэдээ мэдээллийг нийтэлжээ.

3.4. “Төвд судлал”. Боть 06. Дэвтэр 1-15. 4А-ийн 233 нүүр буюу 26,0 хх. 2017.

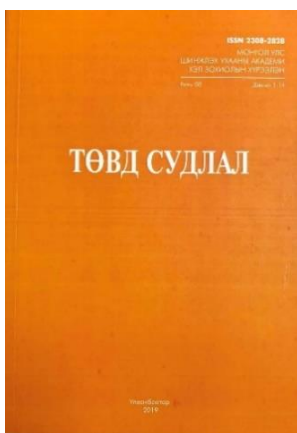
1. Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, 2.Эрдэм шинжилгээний шүүмж, 3.Мэдээ мэдээлэл гэсэн 3 хэсгээс бүрдэж байна. Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл хэсэгт доктор(Sc), профессор С.Дуламын “Бодь мөрийн зэргийн” судалгааг “тахилын өгүүллээс” эхлэх нь (лагшин, зарлиг, таалал), Л.Тэрбиш, Т.Чулуун-Эрдэнэ нарын “Догон пагва Лодойжанцан Монголын Юань гүрэнд шашин ном дэлгэрүүлсэн үйлсийн товч”, ОХУ-ын профессор Сурун-Ханда Д. Сыртыповагийн “Буддын шашны монгол уран зураг” (XVII зууны сүүл – XVIII зууны эхэн үе), БНХАУ-ын профессор Ван Мандугагийн “Зохист аялгууны толь”, түүний монгол тайлбаруудын тухай судалгааны тойм,

Р.Отгонбаатарын “Буриадын Эгэтийн дацангийн төвд бар хэвлэлийн тойм”, Д.Сумъяагийн “Монголчуудын “Дара эхийн уг гарвал, тус эрдэм”-ийн тухай зохиолууд”, Б.Энхээгийн “Уданаварга” ба “Дармапада” шастирын монгол уламжлал ба дэлгэрэлт, БНХАУ-ын доктор С.Бадамцэцэгийн “Шар тууж”-ийн хэлэнд туссан төвд хэлний нөлөө”, Х.Даваапилийн “Хөгжмийн шастирын хоёрдугаар бүлэгт хийсэн зарим ажиглалт” Х.Бираасүрэнгийн “Үсгийн хүртгэл” ба түүний тайлбар, Н.Бизьяагийн “Эрдэнэ хонжины орчуулсан “Нууц хураангуй үндэс”-ийн санскрит үгийн сангийн онцлог”, Ц.Нарангэрэлийн “Жадамба”(Найман мянгат) судрын бар, төгсгөлийн үгийн тухай”, Д. Мөнх-Отгоны “Жалзэ тэмбан Ганжуурын гарчиг” гэсэн төвд хэлт утга зохиол, судар сурвалжийн судалгааны эрдэм шинжилгээний шинэ өгүүллүүд оржээ. 2. Эрдэм шинжилгээний шүүм гэсэн хэсэгт БНХАУ-ын доктор Юань Чэний “Монголчуудын төвд хэлний зохиолын онол: одоохич тайлбарлал хийгээд онолын цогцлол” (Шу Линий “Монголчуудын төвд хэлэн дээрх утга зохиолын онолын тогтолцоо” гэх номын үнэлэлт), Д.Сумъяагийн “Найман тойн Жамбалдоржийн намтар судлал” номын тухайд” гэсэн шинэ судалгааны номын тухай шүүмжүүд оржээ.

3.5. “Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 07 /А4 цаасаар 230 нүүр/ 2018 оны дугаарыг бэлтгэж хэвлэлд шилжүүлэв. Сэтгүүлийн хэвлэлийн эхийг Д.Буянбаатар, хураангуйг Х.Бираасүрэн англиар орчуулав.

Энэхүү ботийг Монгол Улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, Академич, Төвд судлалын салбарыг санаачлан үүсгэн байгуулагч Цэндийн Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулав.

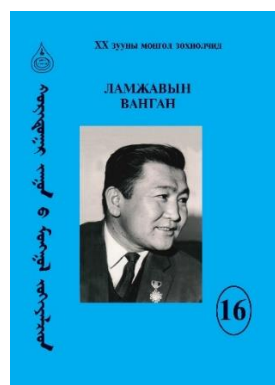
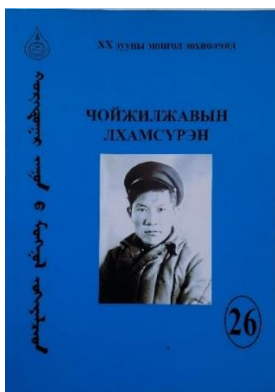
3.6. “Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 08. Уб., 2019.

Ботийн ред Д.Сумъяа. Цахим эхийг бэлтгэсэн Б.Буянбаатар. Төвд хэлт утга зохиол судлал болон төвд судар сурвалжийн судалгаанд зориулсан энэхүү сэтгүүлийн 08 дахь ботид Монголын төвд судар сурвалжаар ажилладаг С.Дулам, Л.Тэрбиш, Д.Бүрнээ, Р.Отгонбаатар болон гадаад дотоодын төвд судлалын чиглэлийн судлаач эрдэмтдийн эрдэм шинжилгээний шинэ өгүүлэл хэвлэгдсэн байна.

XX ЗУУНЫ МОНГОЛ ЗОХИОЛЧИД

1. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 17-р боть “Чойжилын Чимид”. Д.Цэвээндорж. (6.8 хх), 2017.
 - Ч.Чимэд нь XX зууны Монголын гарамгай зохиолч, нэрт орчуулагч, иргэний уянгын яруу найргийн томоохон төлөөлөгч, яруу сайхны сэтгэлгээг өргөжүүлсэн уран бүтээлч юм. Тэрбээр Монголын шинэ үеийн утга зохиолыг хөгжүүлэхэд онцгой хувь нэмэр оруулсан зохион туурвигч, нийгмийн зүтгэлтэн /дипломатч/, соён гэгээрүүлэгч тул энэхүү бичмэл ном “Чимэд судлал”-д тодорхой хувь нэмэр оруулах бүтээл юм.
2. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 26-р боть “Чойжилжавын Лхамсүрэн”. Б.Мөнхбаяр. 5 хх. 85 х, Уб., 2018.
 - Ард олон уншигч түмэндээ “Хүрэн морь”-ны Лхамсүрэн” хэмээн алдаршсан Монгол Улсын Төрийн шагналт зохиолч Чойжилжавын Лхамсүрэн бол XX зууны Монгол яруу найргийн туурвил зүйн сэтгэлгээнд бодит хувь нэмрээ оруулсан нэрт найрагчийн нэгэн байсан. Энэ бүтээлд яруу найрагч Ч.Лхамсүрэнгийн XX зууны Монголын уран зохиолын түүхэнд эзлэх байр суурийг тодруулсан байна.
3. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 79-р боть “Цэвэгжавын Хасбаатар”. Б.Мөнхбаяр. 5 хх. 64 х, Уб., 2018.
 - Цэвэгжавын Хасбаатар нь XX зууны Монгол бичгийн зохиолын судлал, уран сайхны шүүмжлэлийн хөгжил, төлөвшилд чухал хувь нэмэр оруулсан нэрт шүүмжлэгч, оюунлаг сэхээтний нэг байсан билээ. Ц.Хасбаатарын бичсэн соён гэгээрүүлэл ба утга зохиол судлал, гоо зүй ба нийгмийн үнэ цэнийг хамтад нь цогцлуулсан олон бүтээл нь өдгөө цагийн олон яруу билигтний

- өмнө утга зохиол хэмээх ертөнцийн мөн чанар, уран бүтээл хэмээх оргилын гүн харгуйг нээж өгсөн юм.
4. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 12-р боть “Шагдаржавын Нацагдорж” Б.Мөнхбаяр. 6 хх, Уб., 2019.
 - Эл бүтээл XX зууны Монгол зохиолчид цувралын үндсэн загварын дагуу бичсэн ба Ш.Нацагдорж гуайг XX зууны Монгол түүхэн романы нэрт төлөөлөгч, түүхэн зохиолын туурвил зүйн үнэт туршлагыг бүтээсэн зохиолч болохыг батлан өгүүлсэн болно.
 5. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 51-р боть “ П.Пүрэвсүрэн”. Б.Мөнхбаяр. 6 хх, Уб., 2019.
 - Монгол Улсын Төрийн шагналт зохиолч Пүрэвжавын Пүрэвсүрэн бол XX зууны Монгол уран зохиолын туурвил зүйн сэтгэлгээнд бодит хувь нэмрээ оруулсан чадалтай зохиолчдын нэг байсан билээ. Түүний уянгын дуу, шүлэг яруу найраг, уянга-сэтгэл зүйн намуун өнгө аяс бүхий өгүүллэг, туужаас нутаг ус, хангай дэлхийгээ шүтэн дээдэлж, зохицон аж төрдөг монгол хүний бодол ухаарал, хүн чанар, хүнлэг сэтгэл нэвт харагдана. Энэ бүтээлд зохиолч П.Пүрэвсүрэнгийн XX зууны Монголын уран зохиолын түүхэнд эзлэх байр суурийг тодруулсан байна.
 6. XX зууны монгол зохиолчид цуврал, 16-р боть “Ламжавын Ванган”. Ж.Ууганбаатар. 6 хх, Уб., 2019.
 - XX зууны монгол зохиолчид цувралын 16-р боть “Ламжавын Ванган” (5 хх) цувралын энэ дугаарт Монгол Улсын Төрийн шагналт, Урлагийн гавъяат зүтгэлтэн, зохиолч, найруулагч Л.Ванганы намтар, уран бүтээлийн тоймыг эрдэм шинжилгээний найруулал болгон бичжээ. Үүнд: ОРШИЛ, НЭГ. НАМТРЫН ТОВЧООН, ХОЁР. УРАН БҮТЭЭЛИЙН ТОВЧООН, II.1.Үргэлжилсэн үгийн зохиол, II.2. Тайз, дэлгэцийн бүтээл, II.2.1. Жүжгийн зохиол, II.2.2. Кино зохиол, ГУРАВ. Дурсамж, Ном зүй, Хавсралт. I. Л.Ванганы тайз, дэлгэцийн бүтээлийн хэлхээс, II. Зургийн цомог гэсэн бүтэцтэйгээр түүний зохиолыг үргэлжилсэн үг, жүжиг, кино зохиолын хүрээнд задлан авч үзжээ.

4. ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ӨГҮҮЛЭЛ

Салбарын ажилтнууд 2017-2019 онд Эрдэм шинжилгээний 146 өгүүлэл бичиж нийтлүүлэв. Эдгээрээс гадаадын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд 25 өгүүлэл, дотоодын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд 121 өгүүлэлийг бичиж нийтлүүлсэн байна.

ДОТООДЫН ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ СЭТГҮҮЛД:

1. С.Байгалсайхан. “Монгол утга зохиол судлалын уламжлал ба эрдэмтэн Б.Гэрэлт” Хэл зохиол судлал, Уб., 2017
2. С.Байгалсайхан. “Орос-Монгол-Хятад гурван улсын соёлын харилцааны шинэ хандлага” Улаанбаатар Их Сургуулийн хэл бичиг, утга соёл эрдэм шинжилгээний бичиг, №12 (11). Уб., 2017.
3. Д.Цэрэнсодном. “Нэг үг боловч нэмэр болох юуны магад” өгүүллийг “Эх хэл бичиг” эрдэм шинжилгээний цуврал сэтгүүл, Уб., 2017. №1, дугаар 17, 66-68х.
4. Д.Цэрэнсодном. “Ли орны нэрийн гарлын тухай нэхэн өгүүлэх нь” өгүүллийг “Эх хэл бичиг” эрдэм шинжилгээний цуврал сэтгүүл, Уб., 2017. №2, дугаар 18, 44-47х.
5. Д.Цэрэнсодном. “Монгол галиг үсэг зохиогч Харчины Аюуш Гүүш” өгүүллийг “Эх хэл бичиг” эрдэм шинжилгээний цуврал сэтгүүл, Уб., 2017. №3, дугаар 19, 8-10х.
6. Б.Мөнхбаяр. МУБИС-ийн НХУС-ийн “Монгол судлалын чуулган” цуврал сэтгүүлийн 2017 оны №22 (57)-рт “Бичгийн аман зохиолын харилцаа холбооны тухай” (2 хх).
7. Б.Мөнхбаяр. БНХАУ-ын “Дундад улсын Монгол судлал” сэтгүүлийн 2017 оны №4-т “Д.Нацагдоржийн “Хөдөө талын үзэсгэлэн” гэх өгүүлэлд Амазоны домог зүйн тухай өгүүлсэн нь” (139-145)-р тал.
8. Б.Мөнхбаяр. “Мял богдын намтар Монголын орчин үеийн уран зохиолд” Төвд судлал.
9. Б.Мөнхбаяр. “Д.Сэнгээгийн уран бүтээлийн шинэчлэл” (3 хх) “Д.Сэнгээ: Дурсгалын түүвэр” (2017).
10. Инжаннашийн “Хөх судар”-ын Товчит толт. Их зохиолч В.Инжаннашийн эснэсний 180 жилийн ой-д олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. эмхэтгэл 2017. т. 117-124
11. Д.Болормаа. Цохолборт зохиол. 2017. Их зохиолч Инжаннашийн мэндэлсний 180 жилийн ойн II их хурал. Мүгдэн 2017.
12. Д.Цэвээндорж. “Шинэ цагийн намтар туужийн уран сайхны үнэлэмж” өгүүллийг “Улаанбаатарын Их Сургуулийн Хэл бичиг, утга соёл”. ЭШБ., №12 (11). Уб., 2017. 152-155-р тал ISSN23102551,
13. Д.Цэвээндорж. “Д.Нацагдоржийн “Дөрвөн цаг” шүлгийн англи хэлний орчуулгуудыг харьцуулан авч үзэх нь”. “Их зохиолч Д.Нацагдорж-Шинэ судалгаа” II Уб., 2017.162-169. 3.“Монголын утга зохиолын дүрийн онол-сэтгэлгээнд “Хөх судар” романы гол дүрийн эзлэх байр суурь, бүтээмж туурвилын онцлог асуудалд” “Хэл зохиол” сэтгүүлд,
14. А.Амарсанаа. “Андай хэмээх нэгэн соёлын тухай” сэдэвт өгүүлэл, “Улаанбаатарын Их Сургуулийн Хэл бичиг, утга соёл”. ЭШБ., №12 (11). Уб., 2017.

15. Ж.Ууганбаатар. “Их зохиолч Д.Нацагдоржийн нийтлэл, найрууллын тухайд” /О.Шинэбаярын хамт/ “Их зохиолч Д.Нацагдорж шинэ судалгаа -II” Уб., 2017. 183-190 тал
16. Ж.Ууганбаатар. “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд “Монгол улсын төрийн шагналт, зохиолч Ч.Ойдовын уран бүтээл” Уб., 2017
17. Ж.Ууганбаатар. “Нэр томъёо судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд “Жүжгийн зохиолын нэр томъёоны үүрэг, хэрэглээ”, Уб., 2017
18. А.Алимаа. “Аман зохиол судлал” цувралын 38 дугаар ботид “Шувуу шүтлэгийн үндэс ба монгол аман зохиол дахь шувууны дүр” (0,7 хх). 2017.
19. А.Алимаа. Монголчуудын соёлын өв: гар бичмэл ба архивын баримтын цуглуулга-II Спб., Уб., 2017...18-31 дэр талд “ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн дэх аман зохиолын хөмрөг, түүний үүрэгжилтийн асуудал”.
20. Б.Катуу. Монголчуудын соёлын өв: гар бичмэл ба архивын баримтын цуглуулга-II Спб., Уб., 2017... талд “Бум-Эрдэнэ, Дани Хүрэл туулийн гар бичмэл эрдэмтэн Котвичид хүрсэн нь” (0.9)
21. Т.Баясгалан. “Аман зохиол судлал” цувралын 38 дугаар ботид “Монгол домог, хууч яриа дахь газар усны эздийн дүр” (0,8 хх). 2017.
22. Ч.Заяасүрэн. “Аман зохиол судлал” цуврал сэтгүүлийн Т-XXXVIII, fasc.10-т “Монгол аман зохиол дахь ямааны дүр” (0.5 хх). 2017.
23. Ч.Заяасүрэн. “Дайралцааны шүлгийн зарим онцлог, өнөөгийн хэрэглээ” (0.5хх). 2017.
24. Б.Дайриймаа. ”Аман зохиол судлал” цуврал сэтгүүлийн Т-XXXVIII, fasc.9-д “Монгол аман зохиол дахь үнэгний дүр” (0.5 хх). 2017.
25. Г.Батмөнх. “Аман зохиол судлал” цувралын 38 дугаар ботид “Лууны дүрийн үүсэл, хувирал, монголчуудын төсөөлөл бэлгэдэл” (0.7хх). 2017.
26. Д.Сумъяа. “В.Инжаннашийн романуудын туурвилын зарим онцлог”. Их зохиолч В.Инжаннашийн эснэсний 180 жилийн ойд зориулсан Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Эмхэтгэл. Уб. “Удам соёл” ХХК. 2017 он. 183-192-р нүүрт
27. Д.Сумъяа. Монголчуудын бүтээсэн “Дара эхийн уг гарвал, тус эрдэм”-ийн тухай зохиолуудын тухайд. - “Төвд судлал” сэтгүүл. ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн. Боть 06. Дэвтэр 06. Уб. 2017 он.
28. Д.Сумъяа. “Найман тойн Жамбалдоржийн намтар судлал” номын тухайд. - “Төвд судлал” сэтгүүл. ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн. Боть 06. Дэвтэр 15. Уб. 2017 он.
29. Д.Сумъяа. Монгол үндэстний уламжлалт биет соёлын хамгаалалт ашиглалтын судалгаа номын тухайд” – “Аман зохиол судлал” сэтгүүл. Том. XXXVIII. Fasc 16. Уб, 2017 он. 193-196-р нүүрт
30. Д.Сумъяа. “Төвд-монгол их толь бичиг”-т өргөх үг. Л.Тэрбиш нарын “Төвд – Монгол их толь бичиг”. 3 боть. Өмнөх үг. Уб. 2017 он.
31. Р.Отгонбаатар. "Эгэтийн дацангийн бар хэвлэлийн тойм". – “Төвд судлал” сэтгүүл. ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн. Боть 06. Дэвтэр 5. Уб. 2017 он.
32. Р.Отгонбаатар. “Өндөр гэгээн Занабазарын урлахуй ухааны тухай”. -“Дүрслэх урлаг” сэтгүүл. 2017 он
33. Х.Бирасүрэн. “Үсгийн хүртээл ба түүний тайлбар”. -“Төвд судлал” сэтгүүл. ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн. Боть 06. Дэвтэр 10. Уб. 2017 он.
34. Д.Мөнх-Отгон. “Жалзэ тэмбан ганжуурын гарчиг” -“Төвд судлал” сэтгүүл. ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн. Боть 06. Дэвтэр 13. Уб. 2017 он.

35. С.Байгалсайхан. “Уран зохиолын үнэт зүйлсийг тодруулахад түүхэн үнэний нотолгоо зайлшгүй болох нь” (Цогт тайж бүтээлийн жишээн дээр) // “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. УБ., XI (43), 2018.
36. Г.Билгүүдэй. “Аман түүхийн уламжлал МНТ-ны бичлэгийн нэгэн эх сурвалж болох нь” “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. УБ., XI (43), 2018.
37. Д.Болормаа. Б.Содномын "Монголын утга зохиолын хөгжлийн түүхчилсэн төлөв"-ийн тухай. “Хэл зохиол судлал” 2018 он, боть XI (43), fasc 16, т.193-202
38. Б.Мөнхбаяр. “Оршил “Өргөл” буюу зохиолын тухай өгүүлэх нь” (1,5 хх) Зохиолч, судлаач Д.Батын “Зохиол ба судлал” номын 8-24-р талд хэвлэгдэв. (2018 оны 3-р сар)
39. Б.Мөнхбаяр. “Оршил “Өргөл” буюу судлалын тухай өгүүлэх нь” (0,5 хх) Зохиолч, судлаач Д.Батын “Зохиол ба судлал” номын 220-225-р талд хэвлэгдэв. (2018 оны 3-р сар)
40. Б.Мөнхбаяр. “Тэргүүлэгч цэцэг ба Болжмор”-оос “Нисэн одсон болжмор” хүртэлх романтизм” (1,5 хх) Зохиолч судлаач Дорнотэнгэрийн “Нисэн одсон болжмор” номын 28-43-р талд хэвлэгдэв. (2018 оны 5-р сар).
41. Б.Мөнхбаяр. “Зохиолч Ш.Нацагдорж” (1 хх) өгүүлэл бичив. Эл өгүүлэл Нэрт Эрдэмтэн-Зохиолчийн 100 жилийн ойд зориулан зохион байгуулсан “Евроазийн нүүдэлчдийн түүхэн замнал: төр, нийгэм ба соёл” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын илтгэлүүдийн эмхтгэл болон Монголын уран зохиолын “Улирал ба зохиолч” сэтгүүлийн №19-рт нийтлэгдсэн байна.
42. Б.Мөнхбаяр. “Ц.Дамдинсүрэнгийн хоёр зохиолын тухай холбон өгүүлэхийн учир” (1.5 хх) “Хэл зохиол судлал” сэтгүүл, 2018 он.
43. Б.Мөнхбаяр. “Монголын нууц товчоон”-д тулгуурласан Монгол ба Өвөрмонголын орчин (одоо) үеийн хоёр жүжиг” (0.8 хх) “Монгол нууц товчоо судлалын анхдугаар симпозиум”-ын илтгэлүүдийн эмхтгэлийн 495-501-р тал. 2018.
44. Д.Цэвээндорж. “Сурах бичгийн чанарыг сайжруулах шаардлага, арга зүйн боломжууд” өгүүлэл, “Нэр томъёо судлал” 2018..
45. Д.Цэвээндорж. “Утга зохиолын нэр томъёог орчуулсан зарим шинэ баримт”, “Ш.Ванчаарайн тууж, романы дүрүүд” өгүүлэл // Улаанбаатарын Их Сургуулийн Хэл бичиг, утга соёл. ЭШБ., №14 (13). УБ., 2018.
46. А.Амарсанаа. “Монгол хуримын хэлмэрийн бичвэрийн онцлог”, Улаанбаатарын Их Сургуулийн Хэл бичиг, утга соёл. ЭШБ., №14 (13). УБ., 2018.
47. А.Амарсанаа. “Академич Далантайн Цэрэнсодномын Монгол аман зохиол судлалд оруулсан хувь нэмэр”, ШУА-ийн ХЗХ-ийн Аман зохиол судлал ЭШБ, Боть XXXIX, УБ., 2018,
48. Ж.Ууганбаатар. “Монгол улсын Төрийн шагналт, зохиолч Чойжамцын Ойдовын намтар, уран бүтээл” /Эмхэтгэн, оршил үйлдэж, хэвлэлд бэлтгэсэн/ “Чойжамцын Ойдов. Зохиолын цоморлог” I боть. УБ., 2018. 9-22 тал.
49. Ж.Ууганбаатар. “Эрдэнэбатханы Оюуны амьдрал, уран бүтээл” // “Улирал ба зохиолч” сэтгүүл. 2018. №02 (18) Зун. 4-14 тал.
50. Ж.Ууганбаатар. “Уламжлал шинэчлэл ба “Дарлан банди”-аас “Тунгалаг тамир” // “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. УБ., XI (43)
51. Ж.Ууганбаатар. “Нүүдэлчний аман зохиол дахь мангасын дүрийн судлалд” // Улаанбаатарын Их Сургуулийн Хэл бичиг, утга соёл. ЭШБ., №14 (13). УБ., 2018.

52. Б.Мөнх-Эрдэнэ. “Д.Нацагдоржийн “Харанхуй хад” өгүүллэгийн утга агуулгын зарим асуудал” // “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. Уб., XI (43), 2018.
53. А.Алимаа. “Зан үйлийн аман билгийн соёлын “код”-ын тухай”. Монгол судлалын чуулган. МУБИС-ын Нийгэм хүмүүнлэгийн ухааны сургууль. №24(59). Уб., 2018. Х.214-220.
54. А.Алимаа. “Төвд үлгэрийн нэгэн эмхэтгэлийн тухай”. “Аман зохиол судлал” цувралын XXXIX боть, fasc. 3. Уб., 2018. х.63-72
55. Т.Баясгалан. “Их Жүнхэн хатан”, “Бодь мэргэн хаан” үлгэрүүдийн гарал, хөгжил уламжлалын асуудалд” (1 хх). “Аман зохиол судлал” цувралын XXXIX боть, fasc-4. Уб., 2018. х.72-82.
56. Б.Дайриймаа. “Л.А.Амстердамскаягийн Дорнод зүгийн халх орны аман зохиол”. “Аман зохиол судлал” цувралын XXXIX боть, fasc.5. Уб., 2018, х.83-85.
57. Ч.Заяасүрэн. “Ерөөлч, магтаалч Г.Оргойн уран чадварын асуудалд” (0.5 хх). “Аман зохиол судлал” цувралын XXXIX боть, fasc-10. Уб., 2018. х.119-126. Г.Батмөнх. “Лууны домгийн аман сурвалжийн шинжилгээ” (1.5х). “Аман зохиол судлал” цувралын XXXIX боть, fasc-10. Уб., 2018. х.127-142
58. Д.Сумъяа “Төвд-Монгол иж бүрэн толь бичиг”-г өргөх үг. Л.Тэрбиш “Төвд – Монгол иж бүрэн толь бичиг”. Уб. 2018 он. 13-16-р нүүрт.
59. Д.Сумъяа “Дара эхийн шүтлэгийн зан үйл, соёл”. “Монголын соёл урлаг судлал”. Tomus XXVIII. Fasciculus 22(1-63). Улаанбаатар. 2018 он. 228-238-р нүүрт
60. Д.Сумъяа “Ялгасан гэгээн Артсэдбазарын “Ялгуугсан бүгдийн эх болсон Гэтэлгэгч Дара эхийн гайхамшигт их зохиолыг өгүүлсэн сүсгийн лянхуаг мөшөөлгөх нэрт судар оршвой” зохиолын тухай”. –Монгол дахь бурхан шашны түрүү үеийн дэлгэрэлтийн өнөө цагийн ул мөр” Олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурлын илтгэлийн хураангуй. Уб. 2018.124-128-р нүүрт
61. Д.Сумъяа. “Дара эхийн уг гарвалыг монгол мэргэдийн бүтээлээр жишээлэн шинжлэхүй”. –“Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 7, дэвтэр 06. Уб. 2018 он.
62. Д.Сумъяа. Гаалидаасын “Үүлэн элч” номын тухайд. Шүүмж өгүүлэл. –“ Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 07, дэвтэр 16. Уб, 2018 он.
63. Отгонбаатар Р.“Эрдэнэпэл хамба гуайн эрдэм номын ажил хийгээд түүний нэгний тухай товч” Гандантэгчинлин хийдийн дэргэдэх Эрдэм соёлын хүрээлэнгээс зохион байгуулсан эрдэм шинжилгээний хуралд тавьсан илтгэл, мөн хурлын эмхэтгэлийн 34-42 дугаар тал /2018-01-30/
64. Р.Отгонбаатар. “Соёмбо үсгийн содон бичлэгээс” Шинжлэх ухаан амьдрал сэтгүүл №3, 2018 он
65. Р.Отгонбаатар. Ламын гэгээний хийдийн бар хэвлэлийн тоймоос. Төвд судлал. №7. Уб., 2018
66. Х.Бираасүрэн “Хиргүй гэрэлт охин тэнгэрийн өчсөн судар”-ын тухайд. Төвд судлал №7, 2018 он
67. Х.Бираасүрэн. Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын нутагт орших “Цагаан чулуутын овооны тахилга”-ын судрыг Эрдэнэзуу хийдийн VII ширээт лам Дагвадаржай төвд хэлээр зохиосныг орчин цагийн монгол хэлээр орчуулж, төвд эх судрыг цахим бичвэрт оруулав. 23 хуудас, гар бичмэл. Хэвлэлд явж байгаа.
68. Д.Буянбаатар. “Данжуур”-ын анхан боть буюу Магтаалын чуулганы тухай. Төвд судлал №7, 2018 он

69. Д.Мөнх-Отгон. “Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн гэр музейн төвд ном судрын тойм”. Дорнод их сургуулиас зохион байгуулсан “Академич Ц.Дамдинсүрэн ба Монголын нууц товчоо судлал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл (199-205 дугаар тал)
70. Д.Мөнх-Отгон. “Хотын нийтийн төв номын санд буй судар бичгийн тойм” Төвд судлал №7, 2018 он
71. А.Алимаа. “Эпос в современном исполнении: к проблеме сохранения мотивно-формульного фонда эпоса монгольских народов” ОХУ-ын доктор Е.Э.Хабунова, Л.С.Дампилова нартай хамтран бичсэн өгүүлэл “Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын симпозиумын эмхэтгэлд (Уб., 2019. Хуудас 13-19. 0.5хх)
72. Алимаа А. “Монгол домог үлгэр, үлгэр дэх долоогийн тооны угсаа-соёлын утгыг илрүүлэх нь” -Аман зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XL, fasc.5. Уб., 2019. х.58-72.
73. Алимаа А. “Монгол уртын дуун дахь уулын тухай дэвсгэр нэрийн соёлын утга” –Хэл зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XII, fasc. 14. Уб., 2019. х.133-149
74. Баясгалан Т. “Т.Бадамын “Алдар ноён богд Жангар Агай шавдалыг залсан бүлэг”-ийн гарал үүслийн асуудалд” -Аман зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XL, Уб., 2019. х.165-171.
75. Баясгалан Т. “Монгол тууль дахь үрийн хутаг гуйх заншил” -Хэл зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XII (44), fasc. 14. х. Уб., 2019.
76. Заяасүрэн Ч. “Хүүхдийн аман зохиол дахь хандал үгийн уран сайхны онцлог, уламжлал” -Аман зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XL, fasc.10. Уб., 2019. х.111-121.
77. Ч.Заяасүрэн. “Мотив пути в эпосе монгольских народов” ОХУ-ын эрдэмтэд Л.С.Дампилова, Е.Э.Хабунова нарын хамтаар өгүүлэл бичсэн нь “Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын симпозиумын эмхэтгэлд (Уб., 2019. Хуудас 96-99. 0.4хх)
78. Дайриймаа Б. “Монгол ардын үлгэрийн шидэт туслагчдын дүр” -Аман зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XL, fasc.8. Уб., 2019. х.99-103.
79. Дайриймаа Б. “Ардын үлгэрт уран сайхны боловсруулалт хийж ирсэн уламжлал”-Хэл зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том -XII, fasc. Уб., 2019.
80. Батмөнх Г. “Монгол аман зохиол дахь хангардийн дүр, хангарди могойн зөрчил” -Аман зохиол судлал. ШУА-ийн ХЗХ. Том-XL, fasc.9. Уб., 2019. х.104-110.
81. Батмөнх Г. “Жангар тууль дахь хувцасны дүрслэл” - “Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын эрдэм шинжилгээний симпозиумын илтгэлүүдийн эмхэтгэлд (Мөнх-Эрдэнийн хамт). Уб., 2019, х. 290-294.
82. Д.Сумъяа. “ХХ зуунд Монгол улсад заяасан соён гэгээрүүлэгч, шинжлэх ухааны зүтгэлтэн, ардын уран зохиолч” (Г.Билгүүдэйн хамт). Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан хурлын эмхэтгэл. 2019 он. 22-34-р нүүрт
83. Д.Сумъяа. “Мэргэд гарахын орон нэрт тогтоосон даяг” нь Монголчуудын бүтээсэн анхны нэр томъёоны толь болох нь”. ШУТИС. Гадаад хэлний сургууль, хэрэглээний хэл шинжлэлийн салбар. I. – “Нэр томъёо судлалын асуудалд” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. Уб. 2019. 7-18-р нүүрт.

84. Д.Сумъяа. Монгол мэргэдийн бүтээж ирсэн зан үйлийн зарим судар ном дахь нэр үг утгыг тодруулан оноож ирсэн уламжлалаас. “Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 08. 2019 он.
85. Д.Сумъяа. Монголын эртний уран зохиолд уламжлан ирсэн бурханы шашны эдэвтэй зарим туужуудын уран сайхны онцлог. “Хэл зохиол” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. 2019 он.
86. Д.Сумъяа. Бурхадын магтаалыг урлан бүтээдэг арга туурвилуудаас. “Төвд судлал”. 2019.
87. Д.Сумъяа. Монгол мэргэдийн бүтээж байсан зан үйлийн судар ном дахь нэр үг утгыг тодруулан оноож ирсэн уламжлалаас. “Төвд судлал”. 2019.
88. Д.Сумъяа. Дундад зууны үеийн монголын иргэний уянгын шүлгүүд. – “Хэл бичиг, утга зохиол судлал”. Улаанбаатарын их сургуулийн эрдэм шинжилгээний бичиг. 2019.
89. Д.Сумъяа. Монголчуудын орчуулгын уламжлалд нэр утгын оноолтыг хийж байсан жишээг Гаалидаасын “Үүлэн элч” номын орчуулгаас үзэх нь. International Conference on Translation and Transmission of Meghadūta in East Asia. Peking University. Хурлын эмхэтгэл. 2019. 29-44-р нүүрт.
90. Р.Отгонбаатар. “Багшийн зарим шүлэг зохиолоо бичсэн тухайд”. - “Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл”. 288-292 дугаар тал
91. Р.Отгонбаатар. “Равжаагийн монгол төвд хэлээр хоёр шүлгийн тухай” – “Төвд судлал” сэтгүүл. Боть 8.
92. Р.Отгонбаатар. “Монгол дархны урласан энхрий хүүхдийн цоожны тухай”. – “Шинжлэх ухаан амьдрал” сэтгүүл 2019 №3. 95-99 дүгээр тал
93. Д.Мөнх-Отгон. “Равжаа хутагтын нэгэн төвд шүлгийн эхийг олсон нь” сэдвээр өгүүлэл хэвлүүлэхээр “Хэл зохиол” (Боть 12) сэтгүүлд өгөв. /1 х.х/
94. Д.Мөнх-Отгон “Рашаантын хүрээний шар бөсийн түүхийн тухай товч”. - “Даавуун артай соёлын баримтат өвийн өнөөгийн байдал” эрдэм шинжилгээ онол практикийн хурлын эмхэтгэл. 71-77 дугаар тал
95. Д.Мөнх-Отгон. “Равжаа хутагтын шинээр олдсон монгол төвд эх бичгүүд”. – “Хүрэл тогоот-2019” эрдэм шинжилгээний бага хурлын эмхэтгэл. 70-74 дүгээр тал
96. Х.Бирасүрэн. “Монголын Нууц Товчоо”-г төвд хэлэнд орчуулсан тухайд” (1хх). “Хэл зохиол” сэтгүүл. 2019 он.
97. Байгалсайхан С. Алтан ургийн сүүлчийн ноён, шинэ цагийн шилдэг зохиолч. “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүл, 2019
98. Байгалсайхан С. “Ц.Дамдинсүрэнгийн хүүрнэл зохиолын уламжлал” Монгол улсын Төрийн гурьян удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, Академич Цэндийн Дамдинсүрэн. Хурлын эмхэтгэл, 150-162х, Уб., 2019.
99. Цэрэнсодном Д. “Монголын нууц товчоон”-ы хятад хадмал орчуулгад үг оноож чадаагүй зарим үг хэллэгийн утга учир” Монгол улсын Төрийн гурьян удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, Академич Цэндийн Дамдинсүрэн. Хурлын эмхэтгэл, 35-39х, Уб., 2019.
100. Мөнхбаяр Б. “Дээд монголчуудын сэтгэл- Н.Цэлгэрийн яруу найраг” (1 хх). Н.Цэлгэрийн “Сэтгэлийн мөр” УБ, 2019.
101. Мөнхбаяр Б. “Б.Явуухулангийн ертөнц – монголын яруу найраг” (0.5 хх) Монгол уран зохиолын “Улирал ба Зохиолч” сэтгүүлийн 2019 оны №1 (21).
102. Мөнхбаяр Б. “Монголоо хайрласан тэр ухаан, Эрдэнийх байлаа ...” (0.5 хх) Монгол уран зохиолын “Улирал ба Зохиолч” сэтгүүлийн 2019 оны №2 (22).

103. Мөнхбаяр Б. “XX зуунаа төгс ухаарсан хосгүй найрагч Цэгмидийн Гайтав” (0,5 хх) Монгол уран зохиолын “Улирал ба Зохиолч” сэтгүүлийн 2019 оны №3 (23).
104. Мөнхбаяр Б. “Гар утсаа шөнөжин оролдогч бидний хүүхэд” хийгээд “Хүжийн гал”-д ном уншигч Ундрах хоёр”-ын ...” (0,5 хх) Монгол уран зохиолын “Улирал ба Зохиолч” сэтгүүлийн 2019 оны №4 (24).
105. Мөнхбаяр Б. “Энэ хоёр өгүүллэгийг импрессионистууд гоё зурна даа” (0.5 хх) А.Хилэнгийн “Агшин зуурын унууль” УБ, 2019.
106. Мөнхбаяр Б. “А.Хилэнгийн “илэрхийлэл”-ийн имиж” (0.5 хх) А.Хилэнгийн “Агшин зуурын унууль” УБ, 2019.
107. Болормаа Д. С.Буяннэмэхийн Хүүхдийн зохиол “Багачуудын баясгалант бичиг” цоморлог. -"Дундговь судлал-1" УБ., Мөнхийн үсэг, 2019 он, т.52-59
108. Болормаа Д. “Дэнжийн намар” найраглалын дүрслэл, ур маяг. -“Хэл бичиг, утга соёл” УБИС ЭШБ., УБ., 2019.
109. Цэвээндорж Д. “XX зууны монголын уран зохиолын хөгжилд П.Хорлоогийн оруулсан хувь нэмэр”. “П.Хорлоо-XX зууны монгол аман зохиол судлал” ОУЭШХ-ын материал (эмхтгэл) УБ., 2019. х.143-154. ISBN978-9919-21-051-9.
110. Цэвээндорж Д. “Сурах бичгийн чанарыг сайжруулах шаардлага, арга зүйн боломжууд”. МУИС-ийн “Монгол судлал” ЭШБ ХЛII боть (506) УБ., 2019. х.115-126. ISSN1997-1826.
111. Цэвээндорж Д. “Сэхээтний “төөрөгдөл”-ийн II үеийнхэн буюу Ш.Ванчаарайн тууж, романы дүрүүд. УБИС-ийн “Хэл бичиг, утга соёл”. ЭШБ., №14 (13). УБ., 2019. х.183-189. ISSN23102551.
112. Цэвээндорж Д. Ш.Сүрэнжавын яруу найраг дахь “Тэнгэр үзэл”. “Ш.Сүрэнжав-Шинэ монголын шинэ соёл” (Эмхэтгэн редакторласан С.Өнөрсайхан) УБ., 2019.36-69-р тал
113. Цэвээндорж Д. “Алтайд” романы төрөл зүйлийн тухайд. “Оюуны хэлхээ” АММСТ Боть XVIII, дэвтэр IX, УБ., 2019. х.135-147 ISSN2072-8085.
114. Ууганбаатар Ж. “Уламжлал шинэчлэл ба “Дарлан банди”-аас “Тунгалаг тамир” // “Монгол Улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, Академич Цэндийн Дамдинсүрэн” УБ., 2019. 287- 297 тал.
115. Ууганбаатар Ж. “Хэл зохиол судлал” эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд “Монголын орчин үеийн эмгэнэлт жүжигт “катарсис”-ийг тусгасан нь” // Хэл зохиол судлал. УБ., 2019.
116. Мөнх-Эрдэнэ Д. “Харанхуй хад” өгүүллэгийн утга агуулгын зарим асуудалд”. Хэл зохиол- 2019. 228-233 тал. УБ., 343 х.
117. Мөнх-Эрдэнэ Д. “Жангар тууль дахь хувцасны дүрслэл”. /Г.Батмөнхийн хамтран бичив/ “Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын симпозиум наадмын илтгэлийн эмхэтгэл. тал. УБ., 2019
118. Мөнх-Эрдэнэ Д. “XXI зууны монголын хүүрнэл зохиолын хөгжил төлөвшил” (Г.Аюурзанын зохиолын жишээн дээр). “Хүрэлтогоот-2019” Нийгэм, хүмүүнлэгийн салбар хуралдааны эмхэтгэл. 121-126 тал. УБ., 160 х.
119. Мөнх-Эрдэнэ Д. “XXI зууны монгол өгүүллэгийн хөгжил төлөвшил” “Хэл зохиол-2019” сэтгүүл. /Э.Оюунтунгалагтай хамтран бичив/
120. Мөнх-Эрдэнэ Д. “Б.Жамдын яруу найргийн уран сайхан, дүр дүрслэлийн онцлог” “Хэл зохиол-2019” сэтгүүл.

121. Оюунтунгалаг Э. “XXI зууны монгол өгүүллэгийн хөгжил, төлөвшил” (2000 оноос өдгөө) /Мөнх-Эрдэнэ Б. Хамт/ “Хэл зохиол-2019” сэтгүүл.

ГАДААДЫН ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ СЭТГҮҮЛД:

1. А.Амарсанаа. “The role of wedding verse man in oral tradition” Мир Центральной Азии-IV, Улан-Уд., 2017, Фольклорные и литературные традиции, 497-500 стр.
2. Ж.Ууганбаатар. “Нүүдэлчний аман зохиол дах мангасын дүрийн судлалд” /On the character of monster in the nomadic folklore/ сэдвээр // “Мир Центральной Азии”-IV. Иркутск. 2017., стр 460-446. /Улан Үдэ. 2017-10.04-07/
3. Т.Баясгалан. БНХАУ-ын Бээжин дэх Үндэстний цөөнхийн утга зохиол судлах хүрээлэн, БНУУлсын ШУА-ийн хамтран нийтлүүлж буй “Монгол аман зохиол судлал”-ын өгүүллийн түүвэрт “Чөлөөлөлтийн сэдэв монгол туульд боловсорсон нь” (1 хх).
4. Д.Сумъяа. “Гэтэлгэгч 21 дара эхийн мөргөл”-ийн монгол хувилбаруудын тухай The first international scientific conference “Historical and Cultural between Mongolia and Tibet” within the framewarh of the state program “One Belt and One Road” Первая международная научная конференция “Историко-культурные связи Монголии и Тибета” в рамках государственной программы “Один пояс и один путь”. Collected papers. БНХАУ. 2017 он. 383-407-р нүүрт
5. Д.Сумъяа. “Хорин нэгэн дара эхийн өнгөний бэлгэдэл”. –“Mongolian studies of China” (Думдад улсын Монгол судлал)эрдэм шинжилгээний сэтгүүл. Хөх хот(монгол бичгээр) 2017, Дугаар 3.

6. Д.Болормаа. (Ван Мандугын хамт) “М.Ядамсүрэнгийн ”Гурван хүүхэн”, “Залуу хос” хоёр туужийн тухай” БНХАУ-ыг Өвөрмонголын үндэсний их сургууль. 2018. №1, 105-112 тал
7. Б.Мөнхбаяр. “Буриадын яруу найраг дахь соёлын үнэт зүйл” өгүүлэл “Найдаковские чтения- 4” Тюрко- Монгольский мир гуманитарные исследования” – Улан Үдэ БНЦ СО РАН, 2018, -245 стр, ISSN 2222-7547цувралын “Современные аспекты и исследования литератур тюркских и монгольских народов” бүлэг, 171-182-р талд нийтлэгдсэн болно. (2 хх)
8. Б.Мөнхбаяр. “О роли родного языка в современной бурятской поэзии” (0,8 хх) “Вестник- Бурятского государственно университета”, 2018. №2, Том 2. ISSN 1994 – 0866 сэтгүүлийн 82-86-р талд хэвлэгдсэн болно.
9. Б.Дайриймаа. “Шашны агуулга бүхий шидэт үлгэрүүд” (0.5хх). “Найдаковские чтения – 4. Тюрко-монгольский мир. Гуманитарные исследования”. “Найдаковские чтения-4”. Тюрко-Монгольский мир гуманитарные исследования. Улан-Удэ Издательство БНЦ СО РАН 2018., х.83-85.
10. Ч.Заяасүрэн. “Сацлын судруудын тухай”. (0.5 хх). “Найдаковские чтения-4”. Тюрко-Монгольский мир гуманитарные исследования. Улан-Удэ Издательство БНЦ СО РАН 2018., х.161-164.
11. Г.Батмөнх. “Луу ичих домгийн аман сурвалжийн шинжилгээ” (1 хх). “Найдаковские чтения-4”. Тюрко-Монгольский мир гуманитарные исследования. Улан-Удэ Издательство БНЦ СО РАН 2018., х. 102-107.
12. Д.Сумъяа “Хорин нэгэн Дара эхийн өнгөний бэлгэдэл утга”. “Алтайн ард түмэн” олон улсын 7 дахь эрдэм шинжилгээний хурал. International Altay Communities Symposium-VII. Хурлын товчлол. 2018 он.
13. А.Алимаа. “Монгол бөөгийн бүжиг”. Өвөрмонголын Соёлын тэнхим, Урлаг судлалын хүрээлэнгийн “Өвөр монгол урлаг” (Inner Mongolian Art) сэтгүүлийн 2019 оны 1 сарын №103 дугаарт (хуудас 53-63. 0.5хх)
14. Заяасүрэн Ч. Дампилова Л. С., Николаева Н. Н., “Традиционные мотивы в сюжете о сватовстве в эпосе монгольских народов”-Известия Российской академии наук. Серия литературы и языка 2019. Том 78. Выпуск 4. с.72-78. (Заяасүрэнгийн энэхүү хамтарсан өгүүлэл нь олон улсын РИ- S241377150006113-7-1, DOI 10.31857/S241377150006113-7 дугаартай сэтгүүлд хэвлэгдсэн болно. (Web of sciences)
15. Baigalsakhan Sanjaa, Tumurbaatar Mairdarjav. "Евразийский Союз Учёных" (ЕСУ)#4(61), 2019. **LITERARY CULTURAL ECOLOGY AND THE MOST RECENT LITERATURE IN MONGOLIA**. DOI: 10,31618/ESU, 2413-9335,2019.6.61.42
16. Baigalsakhan Sanjaa, Tumurbaatar Mairdarjav. "Евразийский Союз Учёных" сэтгүүлийн 11-р сарын дугаар “AN ISSUE OF THE MUTUAL RELATIONS BETWEEN MONGOLIAN AND CHINESE LITERATURE” /"Хятад Монголын уран зохиолын харилцаа холбооны нэгэн асуудал" 2019 оны 11-р сарын 15 нд цахим сэтгүүлд нийтлэгдэж, улмаар мөн сарын 15-наас 25 -нд хэвлэл
17. Хабунова Е.Э, Санжаа Байгалсайхан, Убушиева Б.Э. МОТИВНЫЙ РЯД МАТРИМОНИАЛЬНОЙ МОДЕЛИ ЭПИЧЕСКОГО ПОВЕСТВОВАНИЯ В МОНГОЛЬСКОМ АРХАИЧЕСКОМ ЭПОСЕ. Исследование выполнено при финансовой поддержке РФФИ-МОКНМ_ а в рамках научного проекта «18-512-94006»

18. Мөнхбаяр Б. “Монгол утга зохиолын уламжлал, шинэчлэлийг тодруулсан эрдэмтэн Дулааны “Уламжлал ба харьцуулал” (0,5 хх) Монгол утга урлаг, онол шүүмжийн “Алтан түлхүүр” (ISSN 1007-9491) сэтгүүлийн 2019 оны №1-рын 52-77-р талд
19. Мөнхбаяр Б. “Монгол, солонгосын уран зохиолын харилцаа холбооны асуудалд” эрдэм шинжилгээний өгүүлэл БНСУ-ын Дангүк Их сургуулийн Монгол судлалын хүрээлэнгийн “The Journal of Mongolian Studies” сэтгүүлийн 2019 оны №1, 79-94-р.
20. Мөнхбаяр Б. “Отражение этнического самосознания в современной поэзии бурят” (Өнөө үеийн Буриадын яруу найраг дахь угсаатны биеэ урамсарлахуйн илрэл) “В Е С Т Н И К Восточно-Сибирского государственного института культуры” (*Научный журнал по искусствоведению, культурологии, историческим наукам №1(9) Улан-Удэ Издательско-полиграфический комплекс ФГБОУ ВО ВСГИК 2019*) сэтгүүлийн 116-122-р.
21. Мөнхбаяр Б. “Дэлхийн уламжлал, түүний шинэтгэл” (1 хх) эрдэм шинжилгээний өгүүлэл Монгол утга урлаг, онол шүүмжийн “Алтан түлхүүр” (ISSN 1007-9491) сэтгүүлийн 2019 оны №3, 20-28-р
22. Мөнхбаяр Б. “The Identity of the Poetical Mentality Mongols and Korean Literature” (*on example novel*) өгүүллийг БНСУ-ын Монгол судлалын холбооноос зохион байгуулсан INTERNATIONAL CONFERENCE ON Mongol Studies (ICMS, autumn 2019) “MONGOL DIASPORA in Northeast Asia; Status of Jeju International Free City as Hub for Worlds Cross-Cultural Exchange” Jeju island, Korea. 1-3, November 2019
23. Мөнхбаяр Б. “Б.Бүрэнбэх ба Монголын уран зохиол”. (1,5 хх) Монгол утга урлаг, онол шүүмжийн “Алтан түлхүүр” (ISSN 1007-9491) сэтгүүлийн 2019 оны №6
24. Амарсанаа А. Монгол хуримын хэлмэрийн бичвэрт тэмдэглэгдсэн аман уламжлалаас, БНХАУ-ын Өвөрмонголын Үндэстний их сургуулийн эрдэм шинжилгээний сэтгүүл, 2019
25. Амарсанаа А. Монгол хуримын хэлмэрийн бичвэрт тэмдэглэгдсэн хүргэний талын зан үйл, БНХАУ-ын Өвөрмонголын Хөххотын “Монгол судлал” сэтгүүл, 2019

5. ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ИЛТГЭЛ

Салбарын ажилтнууд 2017-2019 онд гадаад, дотоодын эрдэм шинжилгээний хуралд нийт **162** илтгэл бичиж хэлэлцүүлсэн байна. Үүнээс гадаадын эрдэм шинжилгээний хуралд **41** илтгэл, дотоодын эрдэм шинжилгээний хуралд **121** илтгэл хэлэлцүүлсэн байна.

ДОТООДЫН ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХУРАЛ:

1. С.Байгалсайхан. “П.Хорлоогийн реализм гэж юу вэ өгүүллийн түүхэн ач холбогдол”, П.Хорлоогийн мэндэлсний нь 100 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, 2017.09.15.
2. С.Байгалсайхан. “Цагийн шуурганд төрсөн талын бүргэд” Төрийн шагналт яруу найрагч О.Дашбалбарын мэндэлсний 60 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, 2017.10.27.
3. С.Байгалсайхан. Утга зохиолын харилцан нөлөөлөл ба Тунгалаг тамир роман”, Ч.Лодойдамбын мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, 2017.11.10.

4. С.Байгалсайхан. “С.Буяннэмэхийн өгүүлэг туужийн туурвил зүйн уламжлал” С.Буяннэмэхийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, 2017.11.23
5. Г.Билгүүдэй. П.Хорлоогийн мэндэлсний нь 100 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хуралд “XX зууны Монголын утга зохиол судлалын хөгжил, дэвшил” сэдэвт илтгэлийг хэлэлцүүлсэн. 2017.09.15.
6. Д.Цэрэнсодном. Их зохиолч Ванчинбалын Инжаннашийн 180 жилийн ойд зориулсан Олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “В.Инжаннаши бол туульсын зохиолын XIX зууны үеийн агуу их хөшөө дурсгалыг босгосон хүн”. /2017.05.05-06/
7. Д.Цэрэнсодном. Монгол улсын Судар бичгийн хүрээлэнгийн гишүүн Их эрдэмтэн Зава Дамдин гавжийн мэндэлсний 150 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурлыг зохион байгуулсан бөгөөд үндсэн илтгэл болох “Их эрдэмтэн Зава Дамдин тэргүүтэй судар бичгийн хүрээлэнгийн гурван ламын бүтээл туурвилын тухай”. /2017.06.12/
8. Д.Цэрэнсодном. “Монгол Ганжуурын төгсгөлийн шүлэг дэх түүх бичлэгийн холбогдол бүхий мэдээ занги” илтгэлийг “Бурхан багшийн айлдвар: Монгол ганжуурын судалгаа” сэдэвт олон улсын хурал. /2017.07.20/
9. Д.Цэрэнсодном. “Алтан дэвтэр” олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Бурханы шашны дэлгэрэлтэд холбогдох өнөө цагийн газар орнууд”. /2017.07.26/
10. Д.Цэрэнсодном. Монгол сурвалж бичиг судлалын Олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Чойжи-Одсэр бандидын Зүрхэн тольтын хожуу үеийн хоёр хуулбарын бичвэр зүйн судалгаа”. /2017.11.03-05/
11. Б.Мөнхбаяр. “Монгол судлалын шинэ эрин” Олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Бичгийн аман зохиолын харилцаа холбооны тухай” (2 хх). 2017.04-21-22.
12. Б.Мөнхбаяр. Японы Монгол уран зохиол судлалын нийгэмлэгийн 45 жилийн ойд зориулсан Олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд Д.Сэнгээгийн “Аюуш” туужийн тухай “Бодит байдал ба багасгал уу?, Хэтрүүлэл ба бодит байдал уу?” (1 хх). 2017.06.17.
13. Б.Мөнхбаяр. Дэлхийн яруу найрагчдын 37-р их хурлын салбар хуралдаанд ОХУ-ын яруу найрагч Б.Дугаровын “Нүүдэлчний од” шүлгийн түүврийн тухай “Наян нава”-ны сентиментализм”. 2017.08.22.
14. Д.Болормаа. Инжаннашийн “Хөх судар”-ын Товчит толт. Их зохиолч В.Инжаннашийн эснэсний 180 жилийн ой-д олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. 2017.04.27-28.
15. Д.Болормаа. Цохолборт зохиол. 2017. Их зохиолч Инжаннашийн мэндэлсний 180 жилийн ойн II их хурал. Мүгдэн 2017.10.30-31.
16. Д.Болормаа. С.Буяннэмэх-"Хүүхдийн зохиолыг үндэслэгч". Сономбалжирын Буяннэмэхийн мэндэлсний 115 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал. Мандалговь хот. 2017.11-12 сар
17. Д.Цэвээндорж. “Ц.Базаррагчаагийн яруу найраг, өгүүллэгийн үнэ цэн”, Мэндэлсний нь 80 жилийн ойн ЭШБХ., 2017.04.21.
18. Д.Цэвээндорж. “On the issues the distinctive compilation about Gengghis khan’s character in “Blue Chronicle” by Injannashi V”, Инжаннашийн эснэсний 180 жилийн ойн ОУЭШХ., УБ 2017.04.27-28.
19. Д.Цэвээндорж. “XX зууны монголын уран зохиолын хөгжилд П.Хорлоогийн оруулсан хувь нэмэр”, Мэндэлсний нь 100 жилийн ойд. 2017.09.15

20. Д.Цэвээндорж. “ЕБС-ийн сурах бичгийн чанарыг сайжруулах шаардлага”, “Эх хэлний тулгамдсан асуудал, хэтийн төлөв” хэлэлцүүлэг. 2017.09.15.
21. Д.Цэвээндорж. “О.Дашбалбарын яруу найргийн англи хэлний орчуулгад хийсэн ажиглалт”, Мэндэлсний нь 60 жилийн ойд 2017.10.27
22. Ж.Ууганбаатар. “То вангийн дүрийг урлаг, утга зохиолд дүрсэлсэн нь” сэдвээр XIX зууны Монголын шашин, соёлын нэрт зүтгэлтэн ван Тогтохтөр (1797-1868)-ийн мэндэлсний 220 жилийн ойд зориулсан “Монголын шашин, соёлын нэрт зүтгэлтэн Тогтохтөр ван: Амьдрал, өв” эрдэм шинжилгээний хурал / Дорнод аймаг, Халх гол сум. 2017.08.18-21/.
23. Ж.Ууганбаатар. “Төстэй хоёр өгүүлэмжийн тухай” сэдвээр Монголын утга зохиолын нэрт төлөөлөгч, төр, нийгмийн зүтгэлтэн Чадраабалын Лодойдамбын мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “XX зууны уран зохиолын үнэт зүйл ба Ч.Лодойдамба” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал /Улаанбаатар хот. 2017.11.10-11/
24. Ж.Ууганбаатар. “Монгол улсын төрийн шагналт, зохиолч Ч.Ойдовын уран бүтээл” сэдвээр Монгол улсын Төрийн шагналт зохиолч Ч.Ойдовын мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “Монгол улсын Төрийн шагналт зохиолч Ч.Ойдовын туурвил зүйн онцлог, уран сайхны ертөнц” эрдэм шинжилгээний хурал. /Улаанбаатар хот. 2017.10.27/.
25. А.Алимаа. “С.Лувсанбандан ба хэл зохиолын хүрээлэн” (0.8хх). 2017.04.28.
26. А.Алимаа. “Соёлын өвийн түүхэн эдрээ: өнгөрсөн одоо ирээдүй” эрдэм шинжилгээний бага хуралд “Хэлмэгдүүлэлтэд өртөгдсөн монгол ардын дуу, дуучид” (0.7хх) 2017.05.19
27. А.Алимаа. “Mongol-Tibetan folklore relations (on the example of religious songs)” (0.5хх)
28. Т.Баясгалан. Академич П.Хорлоогийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “П.Хорлоо 100 – XX зууны аман зохиол судлал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Аман зохиол судлаач П.Хорлоо” 2017.09.15.
29. Ч.Заяасүрэн. “Монгол судлалын шинэ эрин” ОУ-ын ЭШ-ний хуралд “Дайралцааны шүлгийн зарим онцлог, өнөөгийн хэрэглээ” (0.5хх) 2017.04.21-22.
30. Ч.Заяасүрэн. Академич П.Хорлоогийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “П.Хорлоо 100 – XX зууны аман зохиол судлал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Монгол ардын хөдөлгөөнт тоглоомын сурган хүмүүжүүлэх ач холбогдол” 2017.09.15.
31. Д.Сумъяа. В.Инжаннашийн романуудын туурвилын зарим онцлог. Их зохиолч В.Инжаннашийн эснэсний 180 жилийн ойд зориулсан Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. 2017.04.28-29. Улаанбаатар.
32. Д.Сумъяа. “Торгоны зам ба Хархорин” Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. “Монгол Ганжуурын Хорин нэгэн мөргөл”-ийн тухайд. Хархорин. 2017.07.17-19-ны өдөр.
33. Р.Отгонбаатар. "Хангин Гомбожав гуайн тухайд хэдэн үг" Уб, 2017.
34. Р.Отгонбаатар. “Монгол Ганжуур”-ын олон улсын хуралд “Ганжуурын зарим боть номыг монгол хүний хураангуйлсан жишээ” Уб, 2017.
35. С.Байгалсайхан. “XX зууны хүүрнэл зохиолын шинэ хандлага-Ш.Ванчаарай” илтгэл. Дэлхийн яруу найргийн өдөрт зориулсан “XX зууны монгол хүүрнэл зохиолын уламжлал шинэчлэл” ЭШБХ. Уб., 2018.03.21
36. С.Байгалсайхан. “Ц.Дамдинсүрэнгийн хүүрнэл зохиолын уламжлалын асуудлууд” // Монгол улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, академич "ЦЭНДИЙН ДАМДИНСҮРЭН"-ийн мэндэлсний 110 жилийн

- ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд /2018 оны 09 дүгээр сарын 07/
37. Д.Цэрэнсодном. “Монгол дахь Бурханы шашны түрүү үеийн дэлгэрэлтийн өнөө цагийн ул мөр” // Монголын шашин соёлын нэрт зүтгэлтэн Агваанчойдор агсны мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулан ЭШХ. 2018.07.28
 38. Д.Цэрэнсодном. “Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн “Монголын Нууц Товчоо”-ны орчин цагийн монгол хэлний орчуулгын онцлог” // Монгол улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, академич "ЦЭНДИЙН ДАМДИНСҮРЭН"-ийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд /2018 оны 09 дүгээр сарын 07/
 39. Г.Билгүүдэй. “Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн «Монголын нууц товчоон»-ы эхийг орчин цагийн монгол хэлнээ орчуулсан цаг үе” // “Академич Ц.Дамдинсүрэн ба Монголын нууц товчоо судлал” (Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд), /Чойбалсан хот. 2018.04.25-26.
 40. Г.Билгүүдэй. “XX зуунд Монгол Улсад заяасан соён гэгээрүүлэгч, шинжлэх ухааны зүтгэлтэн, ардын уран зохиолч” // Монгол улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, академич "ЦЭНДИЙН ДАМДИНСҮРЭН"-ийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд /2018 оны 09 дүгээр сарын 07/
 41. Д.Болормаа. XX зууны монголын уран зохиолын номзүй. -"Алтай ард түмэн" олон улсын 7 дахь эрдэм шинжилгээний хурал. Уб., 2018.08.06. ШУТИС. 606 тоот, хх 2.
 42. Д.Болормаа. Б.Содномын "Монголын утга зохиолын хөгжлийн түүхчилсэн төлөв"-ийн тухай. Монголын Шинжлэх ухааны байгууллагын ууган зүтгэлтний нэг, хэл утга зохиол судлаач, нэрт эрдэмтэн Д.Нацагдоржийн шагналт Балданы Содномын мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал. Уб., МУ-ын Үндэсний номын сан: Уншлагын их танхим, 2018.10.06. хх 1
 43. Д.Болормаа. Монголын зохиолчдын байгууллагын ойд "Кино зохиолч Мишигийн Жавган-80" илтгэл хэлэлцүүлэв. Дундговь аймгийн ЗДТГ. 2018-12-07-ны өдөр.
 44. Б.Мөнхбаяр “XX зууны монгол уран зохиолын шүүмжлэлт сэтгэлгээний уламжлал, шинэчлэлийн зарим асуудал” (1 хх) илтгэл. Дэлхийн яруу найргийн өдөрт зориулсан “XX зууны монгол хүүрнэл зохиолын уламжлал шинэчлэл” ЭШБХ. Уб., 2018.03.21
 45. Б.Мөнхбаяр. Монгол Улсын Төрийн хошой шагналт, ШУГЗ, Академич Ш.Нацагдоржийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Зохиолч Ш.Нацагдорж” (1 хх) илтгэл хэлэлцүүлэв.
 46. Б.Мөнхбаяр. БНХАУ-ын Баарин хошуунд болсон “Монголын нууц товчоон” судлалын олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Монголын нууц товчоон”-д тулгуурласан Монгол ба Өвөрмонголын орчин (одоо) үеийн хоёр жүжиг” (0.8 хх) илтгэл хэлэлцүүлэв.
 47. Д.Цэвээндорж. “Сэхээтний “төөрөгдөл”-ийн II үеийнхэн буюу Ш.Ванчаарайн тууж, романы дүрүүд” (0.5 хх) илтгэл. Дэлхийн яруу найргийн өдөрт зориулсан “XX зууны монгол хүүрнэл зохиолын уламжлал шинэчлэл” ЭШБХ. Уб., 2018.03.21
 48. А.Амарсанаа. “Монголын нууц товчоо”-ы уран зохиолын агуулгыг “Асрагч нэртийн түүх”-д тэмдэглэсэн байдал” илтгэл. “Академич Ц.Дамдинсүрэн ба Монголын нууц товчоо судлал” (Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд), /Чойбалсан хот. 2018.04.25-26/

49. Ж.Ууганбаатар “Уламжлал шинэчлэл ба “Дарлан банди”-аас “Тунгалаг тамир” илтгэл. “Академич Ц.Дамдинсүрэн ба Монголын нууц товчоо судлал” (Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд), /Чойбалсан хот. 2018.04.25-26/ 300-310 тал.
50. Ж.Ууганбаатар “Э.Оюуны намтар судлалд холбогдох баримтууд” илтгэл. Э.Оюуны мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “Эрдэмтэн, зохиолч, найруулагч, орчуулагч Эрдэнэбатхааны Оюуны туурвилзүй” ЭШБХ. /Улаанбаатар. СУИС-ийн Оюутан театр. 2018.04.20/
51. Ж.Ууганбаатар “Монгол жүжгийн хөгжилд аман зохиолын уламжлал хийгээд хуурын үлгэрийн нөлөө” // Хуурч Эрдэнэзүрхийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан ОУЭШХ. 2018.12.07
52. Б.Мөнх-Эрдэнэ “Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын симпозиумд “Жангар тууль дахь хувцасны дүрслэл” сэдэвт хамтарсан илтгэл хэлэлцүүлэв.
53. А.Алимаа. “Монгол аман зохиолын прагматик шинжийг монгол дууны баримтаар тодруулах нь”. “Хэлний соёл судлал-2018” (0.5хх). Дотоодын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018.4.12. СУИС. Соёлын сургууль.
54. А.Алимаа. “Жангар судлалын өнөөгийн байдал”. (0.5хх). “Дэлхийн тууль ба Жангар”. Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018 оны 09 сарын 21-23.
55. А.Алимаа. “Эпос в современном исполнении: к проблеме сохранения мотивно-формульного фонда эпоса монгольских народов”. “Дэлхийн тууль ба Жангар”. Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018 оны 09 сарын 21-23
56. А.Алимаа. Монголчуудын эх хэл, аман илэрхийллийн соёлын төлөв байдал, өвлөн уламжлуулах хандлага (“Нүүдэлчин Монгол 2018” наадмын хүрээнд зохион байгуулсан СББӨ-ийн их наадмын жишээ нь дээр). “Даяаршлын түрлэг дэх Монгол соёлын өвийн дархлаа” соёлын өвийн анхдугаар зөвлөгөөн. БСШУЯ, Соёл, урлагийн газар. Улаанбаатар хот. 2018 оны 10 сарын 17-18.
57. А.Алимаа. “Аман зохиолоор уран сайхны боловсрол олгох нь”. Ч.Заяасүрэнгийн хамт. Уран сайхны боловсрол олгох арга зам. МУБИС-аас зохион байгуулж буй дотоодын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018.12.11.
58. Т.Баясгалан. “Халхын Цэцэн чин вангийн үзэл санаа, түүхэн үндсийн асуудалд” (0,9 хх). “Сайн ноён хан аймгийн Сэцэн чин вангийн хошууны түүх, соёлын судалгаа” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. ШУА-ийн Түүх, археологийн хүрээлэн, Архангай аймгийн ЗДТГ. Улаанбаатар. 2018 оны 8 сарын 20.
59. Б.Дайриймаа. “Монгол баатарлагийн үлгэрийн асуудалд” (0.5хх). “Дэлхийн тууль ба Жангар”. Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018 оны 09 сарын 21-23.
60. Ч.Заяасүрэн. “Балданы Содномын зан үйлийн холбогдолт зарим гар бичмэлд хийсэн ажиглалт” (0.5хх). Балданы Содномын мэндэлсний 110 насны ойд зориулсан Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018 оны 10 дугаар сарын 05.
61. Ч.Заяасүрэн. “Мотив пути в эпосе монгольских народов” (0.5 хх). ОХУ-ын ШУА-ийн Сибирийн салбарын Дорно дахины хүрээлэнгийн Монгол, Буриад, Төвд судлалын ЭШ-ний төвийн эрхлэгч, шинжлэх ухааны доктор (Sc.D) Дампилова Людмила Санжибоевнагийн хамт. “Дэлхийн тууль ба Жангар”.. ОУ-ын ЭШ-ны хурлын эмхэтгэлд. Улаанбаатар. 2018 оны 09 сарын 21-23
62. Ч.Заяасүрэн. “Аман зохиолоор уран сайхны боловсрол олгох нь”. А.Алимаагийн хамт. Уран сайхны боловсрол олгох арга зам. МУБИС-аас зохион байгуулж буй дотоодын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2018.12.11.

63. Г.Батмөнх. “Жангар тууль дахь хувцасны дүрслэл” (0.5 хх) ЭША Б.Мөнх-Эрдэнийн хамт. “Дэлхийн тууль ба Жангар”. Улаанбаатар., 2018 оны 09 сарын 21-23.
64. Д.Сумъяа. “Дарь эхийн шүтлэгийн зан үйл, соёл”. “Монголчуудын соёлын ертөнц: өв, үнэт зүйл, урлаг” Олон улсын Монголч эрдэмтдийн хурал. Монгол улсын соёл урлагийн их сургууль, Олон улсын монгол судлалын холбоо. Уб. 2018.07.23-24.
65. Д.Сумъяа. “Ялгасан гэгээний Дара эхийн жүнхэн зохиолын тухайд”. Профессор Агваанчойдорын мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан “Монгол дахь бурханы шашны түрүү үеийн дэлгэрэлтийн өнөө цагийн ул мөр” олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурал. Уб. 2018.07.27.
66. Д.Сумъяа. “Дара эхийн зохиол дахь домог ба үлгэрүүд”. –“Монгол хэл, утга зохиол судлал” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. МУИС, Монгол судлалын хүрээлэн ба Төвийн үндэстний их сургууль. Монгол хэл утга зохиолын салбар. Уб. 2018.08.03-05-ны өдөр.
67. Д.Сумъяа. “Хорин нэгэн Дара эхийн өнгөний бэлгэдэл утга”. –“Алтайн ард түмэн” олон улсын 7 дахь эрдэм шинжилгээний хурал. International Altaу Communities Symposium-VII. Уб. 2018. 08. 6-10.
68. Д.Сумъяа. XX зууны их соён гэгээрүүлэгч Ц.Дамдинсүрэн. –Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Уб. 2018.09.07.
69. Д.Сумъяа. Дара эхийн шүтлэгийн эгэл энгийн зарим аргаас.-“Буддизм ба тогтвортой хөгжил” сэдэвт эрдэм шинжилгээний бага хурал. Уб. 2018.10.31-11.01.
70. Р.Отгонбаатар. *Эрдэнэл хамба гуайн эрдэм номын ажил хийгээд түүний нэгний тухай товч* Гандантэгчинлин хийдийн дэргэдэх Эрдэм соёлын хүрээлэнгээс зохион байгуулсан эрдэм шинжилгээний хуралд тавьсан илтгэл, мөн хурлын эмхэтгэлийн 34-42 дугаар тал /2018-01-30/
71. Р.Отгонбаатар. *Бичгийн эд өлөг соёлын баримтат өв болох нь*. “Монголчуудын соёлын ертөнц: өв, үнэт зүйл, урлаг” ОУЭШБХ Уб хот, 2018.07.23-24
72. Р.Отгонбаатар. *Үйсэн бичгийн үлэмж сонин дурсгалаас*. “Монгол сурвалж бичгийн өв” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал 2018.08.17-18
73. Р.Отгонбаатар. *Багшийн шүлэг зохиолоо бичиж байсан тухай*. Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. 2018.09.07
74. Х.Бираасүрэн. “Хиргүй гэрэлт охин тэнгэрийн өчсөн судар”. Хятадын Баруун хойдын үндэсний их сургуулийн профессор агсан Агваанчойдорын 100 насны ойд зориулан Академич Д.Цэрэнсодном гуайн санаачилгаар ШУА-ийн ХЗХ-ээс зохион байгуулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар хот. 2018 оны 07 сарын 27.
75. Д.Мөнх-Отгон. “Академич Ц.Дамдинсүрэнгийн гэр музейн төвд ном судрын тойм”. -“Академич Ц.Дамдинсүрэн ба Монголын нууц товчоо судлал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Дорнод аймаг Чойбайлсан хот. 2018 оны 04 сарын 26.
76. Д.Мөнх-Отгон. “Улаанбаатар хотын төв номын санд буй судар бичгийн тойм”. - “Үнэт ховор ном, гар бичмэл үзэсгэлэн семинар-2018”. МУИС. 2018.12 сарын 28-ны өдөр
77. Алимаа А.“Ерөөл ба тулгамдсан асуудал” (0.5 хх). Өмнөговь аймгийн Даланзадгад хот. 2019 оны 09 дугаар сарын 23.

78. Баясгалан Т. “Жангар тууль дахь шагайн наадам”-БСШУСЯ-аас “Монгол наадгай” аяны хүрээнд “Монгол наадгай” эрдэм шинжилгээний хурлыг зохион байгуулж, комисст шилжүүлэв. (2019.11.15-16)
79. Ч.Заяасүрэн. “Монгол аман зохиол дахь гэрийн тотгоны дүрслэл”. 2019.03.22-23 нд (0.5хх) сэдэвт илтгэлийг МУБИС-ийн НХУС-иас 2 жил тутамд зохион байгуулдаг “Монгол судлалын шинэ эрин-2019” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал.
80. Ч.Заяасүрэн “Алдарт ерөөлч, магтаалч Гомбын Оргойн амьдрал уран бүтээл”-Ерөөлч, магтаалч нарын анхдугаар зөвлөлдөх уулзалт. Өмнөговь аймагт зохион байгуулсан эрдэм шинжилгээний хуралд хэлэлцүүлэв. (Хугацаа: 2019 оны 09 дугаар сарын 23 нд)
81. Д.Сумьяа. “Шинэ зууны яруу найргийн сэтгэлгээний хөгжил, төрөл зүйлийн баяжилт” (Ч.Дагвадорж, Х.Сүглэгмаа нарын хамт). – “Монголын орчин үеийн уран зохиол-соёлын шинэ өв” эрдэм шинжилгээний хурал. Монгол улсад Зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойд зориулсан. Уб. 2019.01.07.
82. Д.Сумьяа, Д.Буянбаатар. Номчийн хувилгаан Агваанчинравданзансамбуу буюу Андиа хувилгааны өлмий батдах хоёр ерөөлийн тухайд. “Номч хувилгаан Агваанчинравданзансамбуу буюу Андиа хувилгааны лагшин мэндэлсний 100 жилийн ойд “Хутагт судлал III” эрдэм шинжилгээний хурал. Завхан аймгийн Шилүүстэй сумын Улаанбаатар хот дахь нутгийн зөвлөл, Андиа сан, Гандантэгчэнлин хийдийн дэргэдэх Эрдэм соёлын хүрээлэн. Шашины дээд сургууль. 2019.05.03.
83. Д.Сумьяа. “Монголчуудын орчуулгын уламжлалд нэр утгын оноолтыг хийж байсан жишээг Гаалидаасын “Үүлэн элч” номын орчуулгаас үзэх нь”. International Conference on Translation and Transmission of Meghadūta in East Asia. Peking University. 2019.11.09.
84. Р.Отгонбаатар “Академич Цэндийн Дамдинсүрэнгийн гэр музейн номын санд хадгалагдаж байгаа ховор ном, судрын тойм”. -“Үнэт ховор ном, гар бичмэл үзэсгэлэн семинар-2018”. МУИС. 2018.12.28.
85. Р.Отгонбаатар. “Монгол бичгийн заах аргын уламжлал”. -“Үндэсний бичиг үсэг – судалгаа, сургалт, хэрэглээ” эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2019.05.07.
86. Р.Отгонбаатар. “Дөрвөлжин үсгийн дурсгалын тойм”. – “Дөрвөлжин бичиг-750” Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2019.05.30-31.
87. Р.Отгонбаатар. “Монгол дархны урласан энхрий хүүхдийн цоожны тухай”. - “Монгол дархны урлаг: түүх, орчин үе” сэдэвт эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. 2019 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдөр.
88. Р.Отгонбаатар. “Бээжингийн уламжлалт хэвлэлийн нэгэн бичмэл гарчгийн тухай”. – “Дэлхийн номын сангууд дахь монгол сурвалж бичгийн өв” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. МҮНС. 2019 оны 08 сарын 22-ноос 24-ний өдөр.
89. Р.Отгонбаатар. “Соёмбо үсгийн дурсгалын тойм”. - “Өндөр гэгээний үсгийн урлал” Соёмбо үсэг зохиосны 333 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал. Дүрслэх урлагийн музей. 2019.10.04.
90. Р.Отгонбаатар. “Богд хаантай холбоотой дуунуудын эх хийгээд сонин зүйл” – “Богд хаан – 150 Түүх, соёл, өв” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Улаанбаатар. Төрийн ордон. 2019.10.11.
91. Д.Мөнх-Отгон. “Нэгэн нэрт соён гэгээрүүлэгчийн нэгэн төвд шүлгийн эхийг олсон тухай”. -“Монголын нэрт соён гэгээрүүлэгчид” сэдэвт эрдэм шинжилгээний хурал. ИЗОУИС. 2019.03.23.

92. Д.Мөнх-Отгон. “Рашаантын хүрээний шар бөсийн түүхийн тухай товч”. - “Даавуун артай соёлын баримтат өвийн өнөөгийн байдал” эрдэм шинжилгээ онол практикийн хурал. МҮНС. 2019.05.06.
93. Д.Мөнх-Отгон. “Зуурдын залбирал хэмээх зохиолын Гэлэгжамц дооромбын орчуулгын онцлог”. – “Судар бичгийн хүрээлэнгийн гишүүн, их эрдэмтэн Гэлэгжамц дооромбын мэндэлсний 150 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний бага хурал”. МУАУМ. 2019 оны 06 сарын 06-ны өдөр.
94. Д.Мөнх-Отгон. “ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн дэх судар бичгийн тойм”. – “Дэлхийн номын сангууд дахь монгол сурвалж бичгийн өв” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. МҮНС. 2019 оны 08 сарын 22-ноос 24-ний өдөр.
95. Д.Мөнх-Отгон. “Равжаа хутагтын шинээр олдсон монгол төвд эх бичгүүд”. – “Хүрэл тогоот-2019” эрдэм шинжилгээний бага хурал. Хүрэл тогоот. 2019 оны 10 сарын 18-ны өдөр.
96. Л.Бираасүрэн. “Мэргэд гарахын орон”-ы “Авидармын аймгийн нэр утгын тухайд”. Эрдэм шинжилгээний дугуй ширээний ярилцлагад. 2019.12 сар.
97. Б.Буянбаатар. “Мэргэд гарахын орон”-ы Винайн аймаг, Тогтоосон тааллын аймгийн нэр утгын тухайд”. Эрдэм шинжилгээний дугуй ширээний ярилцлагад. 2019.12 сар.
98. Байгалсайхан С. “Монголын зохиолчдын байгууллага 90 жил-түүх, сургамж” Зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойн ЭШБХ УБ (2019.01.07)
99. Байгалсайхан С. “Тэнгэрийн яруу найрагчийн урлахуйн ертөнц” Ш.Сүрэнжавын-Шинэ Монголын шинэ соёл эрдэм шинжилгээний хурал, (2019.03.15)
100. Байгалсайхан С. “Занабазар романы цаг үе ба түүхэн үнэн”. С.Эрдэнийн уран сайхны ертөнцөөр. ЭШБХ. Уб., (2019.10.10)
101. Цэрэнсодном Д. “Монголын уран зохиолын уламжлал шинэчлэлийн холбоо”. Зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойн ЭШБХ УБ (2019.01.07)
102. Цэрэнсодном Д. “Судар бичгийн хүрээлэнгийн гишүүн Гэлэгжамц дооромбын эрдэм судлалын үйлс”. Их эрдэмтэн Гэлэгжамц дооромбын мэндэлсний 150 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, (2019.06.06)
103. Билгүүдэй Г. “Чингис хааны итгэл үнэмшил ба шашин шүтлэг”
104. Цэвээндорж Д. “ХХ зууны монголын уран зохиолын судлал, шүүмжлэлийн товчоон” Зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойн ЭШБХ УБ (2019.01.07), (Чингис зочид буудал).
105. Цэвээндорж Д. “Ш.Сүрэнжавын яруу найргийн дүр дүрслэл, уран сайхны онцлог буюу “Тэнгэр үзэл” Мэндэлсний нь 80 жилийн ойн ЭШБХ УБ (2019.03.15), (Тусгаар тогтнолын ордон).
106. Цэвээндорж Д. “Монгол яруу найргийг англи хэлэнд орчуулж ирсэн туршлага, өнөөгийн байдал” (2019.03.27), (Антоан Мостарт монгол судлалын төв).
107. Цэвээндорж Д. “С.Эрдэнийн үзэл санааны төлөөлөл дүр”. Мэндэлсний нь 90 жилийн ойн ЭШБХ УБ (2019.10.10), (Хүүхдийн номын ордон).
108. Амарсанаа А. Онходын Жамьяны эртний уран зохиол дахь түүхэн улбаа, Онходын Жамьяны мэндэлсний 150 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, Дорнод аймаг, 2019 он, 11 сар.
109. Мөнх-Эрдэнэ Б. “Жангар тууль дахь хувцасны дүрслэл”. Дэлхийн тууль ба Жангар” олон улсын симпозиум. Уб., (2018.09.21-23)
110. Мөнх-Эрдэнэ Б. “ХХ зууны монголын яруу найргийн хөгжил, төрөл зүйлийн баяжилт” /Д.Сумъяа, Ч.Дагвадорж, Х.Сүглэгмаа нартай хамтран/

- Монгол улсад зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойд зориулсан “Монголын орчин үеийн уран зохиол-соёлын шинэ өв”. ОУЭШХ. Уб. (2019.01.07)
111. Мөнх-Эрдэнэ Б. “Б.Жамдын яруу найргийн уран сайхан, дүр дүрслэлийн онцлог”. “Б.Жамд-Залуу насандаа урлан мэтгэсэн бүтээл”. ЭШБХ. Уб. (2019.04.12)
112. Мөнх-Эрдэнэ Б. “С.Эрдэнийн зохиолууд дахь нэгэн архетип буюу туульсын уламжлал”. “С.Эрдэнийн уран сайхны ертөнцөөр”. ЭШБХ. Уб., (2019.10.10)
113. Мөнх-Эрдэнэ Б. “Ц.Гайтавын яруу найраг дахь аман зохиолын уламжлал”. “Иргэний уянгын яруу найраг ба Ц.Гайтав. ЭШБХ. Уб., (2019.11.13)
114. Мөнхбаяр Б. “ХХ зууны хүүрнэл зохиолын хөгжлийн зангилаа асуудлууд” (1,5 хх). Монгол улсад Уран зохиолчдын бүлгэм байгуулагдсаны 90 жилийн ойд зориулсан “Монголын орчин үеийн уран зохиол –Соёлын шинэ өв” эрдэм шинжилгээний хуралд доктор /Sc.D/, профессор Д.Цэдэв, доктор /Ph.D/, дэд профессор А.Мөнх-Оргил нарын хамт хэлэлцүүлэв.
115. Мөнхбаяр Б. “Хүүхдийн зохиол гэж юу вэ?” илтгэлийг Ж.Ууганбаатарын хамт, Дэлхийн хүүхдийн номын өдөрт зориулсан “Хүүхдийн ном зохиолын онцлог” эрдэм шинжилгээний хуралд хэлэлцүүлэв.
116. Болормаа Д. Судлал шүүмжийн тойм. -"Монголын орчин үеийн уран зохиол-соёлын шинэ өв" ЭШХ-д 2019-01-07 /хамтын/
117. Болормаа Д. “Дэнжийн намар” найраглалын зохиомж, урын тухай. МУСГЗ, зохиолч, яруу найрагч, орчуулагч, дипломат Л.Хуушааны мэндэлсний 90 жилийн ойд зориулсан “Зохиолчийн уран чадвар” эрдэм шинжилгээний бага хурал. Уб., Хүүхдийн төв номын сан. 2019.9.16
118. Ууганбаатар Ж. “Шинэ зууны тайз дэлгэцийн бүтээл, зохиолчдын урлах чадвар”, Монгол Улсад Зохиолчдын байгууллага үүссэний 90 жилийн ойд зориулсан “Монголын орчин үеийн уран зохиол-соёлын шинэ өв” ЭШХ. (С.Хөвсгөл, Ш.Баттөрийн хамт). УБ., “Чингис” ЗБ. 2019.01.07.
119. Ууганбаатар Ж. “Хүүхдийн зохиол гэж юу?”, “Монголын хүүхдийн зохиолч, уран бүтээлч, ном бүтээгчдийн сургалт-өдөрлөг” (Б.Мөнхбаярын хамт). 2019.04.22-23. РЦНК.
120. Ууганбаатар Ж. “С.Эрдэнийн дэлгэцийн бүтээлийн туурвилзүй”, Монгол улсын Ардын уран зохиолч, Төрийн шагналт Сэнгийн Эрдэнийн мэндэлсний 90 жилийн ойд зориулсан “Сэнгийн Эрдэнийн уран сайхны ертөнцөөр” ЭШХ. УБ., Хүүхдийн төв номын сан. 2019.10.10.
121. Ууганбаатар Ж. “Халхын голын дайныг Монголын уран зохиолд дүрсэлсэн нь” // Халхын голын дайны ялалтын 80 жилийн ойд зориулсан “Халхын голын дайн-80 жил” ОУЭШХ. (Э.Пүрэвжавын хамт). Дорнод аймаг, Халх гол сум, “Ялалт музей”. 2019. 08. 12-16.

ГАДААДЫН ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХУРАЛД:

1. С.Байгалсайхан. “Гурван орны эдийн засгийн коридорыг хөгжүүлэхэд гүйцэтгэх соёлын харилцааны шинэ чиглэл” БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны олон улсын хурал, 2017.09.26.
2. Г.Билгүүдэй. БНХАУ-ын Ляонин мужийн Мүгдэн хотод “Хятад Монгол хоёр улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэг”-ийн олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Монголын нууц товчоон” дахь авантекст үзэгдлийг Инжаннашийн “Хөх судар”-тай харьцуулах нь” сэдэвт илтгэлийг хэлэлцүүлсэн. 2017.10.30-31.
3. Г.Билгүүдэй. БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны төв Хөххотноо болсон Ардын аман зохиол урлаг шинжлэлийн судлах хурал байгуулагдах ёслол болон “Өвөрмонголын анхдугаар хугацааны ардын аман зохиол урлагийн эрдэм шинжилгээний хурал”.-д “Монголын нууц товчоон”-ы аман уламжлал бол авантекст үзэгдэл болох нь” сэдэвт илтгэлийг хэлэлцүүлсэн. 2017.12.09-10.
4. Б.Мөнхбаяр. ОХУ-ын ШУА-ийн Монгол Төвд Будда судлалын хүрээлэнгээс зохион байгуулсан “Төв азийн ертөнц-IV” олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Мял богдын намтар Монголын орчин үеийн уран зохиолд” (1 хх). “Төв азийн ертөнц-IV” (2017) номын 516-517-р талд.
5. А.Амарсанаа. “The role of wedding verse man in oral tradition” сэдэвт илтгэлийг ОХУ-ын Улаан-Үд хотноо болсон Мир Центральной Азии-IV Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. 2017.10.04-07.
6. А.Амарсанаа. “Академич Д.Цэрэнсодномын аман зохиолын судлалд оруулсан хувь нэмэр” сэдэвт илтгэлийг БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны төв Хөххотноо болсон Ардын аман зохиол урлаг шинжлэлийн судлах хурал байгуулагдах ёслол болон “Өвөрмонголын анхдугаар хугацааны ардын аман зохиол урлагийн эрдэм шинжилгээний хурал”. 2017.12.9-10.
7. Ж.Ууганбаатар. 2“Нүүдэлчний аман зохиол дах мангасын дүрийн судлалд” /On the character of monster in the nomadic folklore/ сэдвээр // “Мир Центральной Азии”-IV. Иркутск. 2017., стр 460-446. / ОХУ-ын Улан Үдэ. 2017-10.04-07/.
8. Т.Баясгалан. Киргиз улсын Бишкек хотноо зохион байгуулагдсан “Алтайн ард түмнүүдийн соёлын харилцаа холбоо” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Киргиз, монгол туулийг угсаатны зүйн талаас харьцуулан судлах нь” (1хх) 2017.07.20-22.
9. Б.Дайриймаа. “Тема мудрости в монгольских сказках”. “Санкт-Петербургские Монголоведные чтения - IV”. С-Петербург. 2017.09.27.
10. Д.Сумъяа. The first international scientific conference “Historical and Cultural between Mongolia and Tibet” within the framewarh of the state program “One Belt and One Road” Первая международная научная конференция “Историко-культурные связи Монголии и Тибета” в рамках государственной программы “Один пояс и один путь”. Монгол хэлээр уламжлан ирсэн ”Гэтэлгэгч 21 дара эхийн мөргөл”-ийн хувилбаруудын тухай. БНХАУ. Ланжоу хот. 2017.07.21-23.
11. С.Байгалсайхан. “Соёмбын бэлгэдэл хийгээд Цогт тайж киноны түүх уран сайхны харьцаа. Дундад улсын Монгол судлалын 5-р их хуралд тавьсан илтгэл. 2018.09.11-13
12. С.Байгалсайхан. “Монголын нууц товчоонд буй морин унаатан, модон нөмрөгтөн болов” хэллэгийн тухай. ӨМӨЗО-ны Их сургуулиас зохион байгуулсан “Нууц товчоо” судлалын анхдугаар олон улсын хурал. 2018.09.16-17
13. Д.Цэрэнсодном. “Монголын нууц товчоо судлалын тулгамдсан асуудлууд болон “хог түүж хомоол ид” үгийн тухай”. ӨМӨЗО-ны Их сургуулиас зохион байгуулсан “Нууц товчоо” судлалын анхдугаар олон улсын хурал. 2018.09.16-17

14. Д.Цэрэнсодном. “Монгол бэнсэн үлгэрийн үүсэл хөгжил нөлөөллийн тухай” // Хуурч Эрдэнэзүрхийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан ОУЭШХ. 2018.12.07
15. Г.Билгүүдэй. “Аман түүхийн уламжлал монголын түүх бичлэгийн нэгэн эх сурвалж болох нь” /“Basic role of Secret History of the Mongols in Mongol Historiography”/ сэдэвт илтгэл. Турк улсын Истанбул хотын их сургууль, МУИС-ийн хамтран зохион байгуулсан Түрэг Монголын түүхэн сурвалж судлалын “Түрэг монголын түүх бичлэгийн асуудлууд” сэдэвт хоёр дугаар хурал 2018.5.16-17
16. Г.Билгүүдэй. “«Монголын нууц товчоон» дахь аман уламжлалын зүйл авантекстийг дохиолох нь” // Дундад улсын Монгол судлалын 5-р их хуралд тавьсан илтгэл. 2018.09.11-13
17. Г.Билгүүдэй. “Аман түүхийн уламжлал «Монголын нууц товчоон»-ы бичлэгийн нэгэн эх сурвалж болох нь” ӨМӨЗО-ны Их сургуулиас зохион байгуулсан “Нууц товчоо” судлалын анхдугаар олон улсын хурал. 2018.09.16-17
18. Г.Билгүүдэй. Оросын Холбооны улсын Казань хотод “О.Ковалевскийн анхдугаар уншлага” олон улсын хуралд оролцож “**Исследование авантекстовых явлений в «Тайной истории монголов»** илтгэл 9 дүгээр сарын 25-26-ны өдрүүдэд хэлэлцүүлэв.
19. Г.Билгүүдэй. Азербайжан улсын Баку хотноо Азербайжаны Утга зохиолын хүрээлэнгийн 85 жилийн ойн баяр ёслолын арга хэмжээнд оролцож, 17-ны өдөр нь Азербайжаны Шахи хотод байрлах Одон орны дуран авайн /обсерватори/-ийн хурлын танхимд болсон “Физикчид ба уянгынхан” сэдэвт хуралд “Азербайджанская литература в переводах на монгольский язык” товч мэдээллийг орос хэлээр бэлдэж 11 дүгээр сарын 15-17-ны өдрүүдэд илтгэсэн болно.
20. Г.Билгүүдэй. “Бэнсэн үлгэр судлалыг эхлүүлсэн академич Б.Ринчен” // Хуурч Эрдэнэзүрхийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан ОУЭШХ. 2018.12.07
21. Б.Мөнхбаяр “Буриадын яруу найраг дахь соёлын үнэт зүйл” илтгэл. “Всероссийской научной конференции с международным участием «Найдаковские чтения – 4. Тюрко-монгольский мир. Гуманитарные исследования», посвященной 90-летию со дня рождения доктора филологических наук, профессора ВАСИЛИЯ ЦЫРЕНОВИЧА НАЙДАКОВА” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал.
22. Б.Мөнхбаяр. 2018 оны 11-р сарын 15 – 18-нд БНХАУ, Бээжин хотноо БНХАУ-ын НШУА-ийн Үндэстний утга зохиол судлах хүрээлэнгээс зохион байгуулсан “Epic studies will mostly discuss the literary works and epic studies of the renowned poet and scholar В. Burenbeki to commemorate the 90th anniversary of his birth.” хуралд “Б.Бүрэнбэх ба Монгол уран зохиолын харилцаа холбоо” сэдвээр илтгэл хэлэлцүүлэв.
23. Б.Мөнхбаяр. “Монголын орчин үеийн уран зохиол дахь бэнсэн үлгэрийн нөлөө” // Хуурч Эрдэнэзүрхийн мэндэлсний 100 жилийн ойд зориулсан ОУЭШХ. 2018.12.07
24. А.Алимаа. “Монголо-узбекская эпическая традиция и знакомство монгольских читателей с произведениями Алишер Навои”. (0.5xx). ОУ-ын ЭШ-ний хурал. Узбекистан. Ташкент, Навой хот. 2018.02.6-7.
25. А.Алимаа. “Монгол туулийн мотивын сан бүрдүүлэх асуудалд” (0.5xx). Доктор С.Байгалсайхан. Э.Е.Хабунова (ОХУ. Халимагийн Их сургууль) The first annual international conference on traditional cultures along the Silk Road (Торгоны замын

- уламжлалт соёл). Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. Бээжин. 2018.11.15-17.
26. А.Алимаа. “Монгол Улсад үлгэрийн танхим байгуулагдсан түүхийг тодруулах нь”. ӨМӨЗО-ны Хянган аймгийн Түшээт хошуу. БНХАУ-ын Бээжингийн Төвийн үндэстний Их Сургууль. 2018 оны 12 сарын 7-10
 27. Т.Баясгалан. “Бодь мэргэн хаан үлгэрийн хөгжил, уламжлалын асуудал” (0,7 хх). Хуурын үлгэрийн олон улсын хурал. ӨМӨЗО-ны Хянган аймгийн Түшээт хошуу. БНХАУ-ын Бээжингийн Төвийн үндэстний Их Сургууль. 2018 оны 12 сарын 7-10.
 28. Б.Дайриймаа. “Шашны агуулга бүхий шидэт үлгэрүүд” (0.5хх). “Найдаковские чтения – 4. Тюрко-монгольский мир. Гуманитарные исследования”. ОХУ. Буриад Улс. Улан-Үдэ хот. 2018.06.13-14.
 29. Ч.Заяасүрэн. “Сацлын судруудын тухай” (0.5хх). “Найдаковские чтения – 4. Тюрко-монгольский мир. Гуманитарные исследования”. ОХУ. Буриад Улс. Улан-Үдэ хот 2018.06.13-14.
 30. Г.Батмөнх. “Луу ичих домгийн аман сурвалжийн шинжилгээ” (1хх). “Найдаковские чтения – 4. Тюрко-монгольский мир. Гуманитарные исследования”. ОХУ. Буриад Улс. Улан-Үдэ хот 2018.06.13-14.
 31. А.Алимаа. “Terminological issue for epics of Mongolian and Uzbek languages”. 2019.04.05-10-нд Узбекистаны нийслэл Ташкент, Сурхандарья мужийн Термез хотод болсон “Место искусства бахши в мировой цивилизации” олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал.
 32. Alimaа A. “The relation of Anthropology and Oral Literature: The customs of Discarding the Olds”- “The 2nd Annual International Conference on Traditional Culture along the Silk Roads БНХАУ-ын Бээжин (2019.08.26-28)
 33. Alimaа A. “Terminological issue for epics of Mongolian and Uzbek languages” (0.3хх) илтгэлийг “Bakhshi International art Festival”-д англи хэлээр хэлэлцүүлэв (Узбекистан.Термез хот. 2019).
 34. Alimaа A. “Экспедиционные записи, хранящиеся в архиве Института языка и литературы Академии наук Монголии” -I Международная научно-практическая конференция «Буддийская цивилизация и духовное наследие народов Евразии: устные и письменные традиции в историко-культурном контексте», Халимагийн их сургууль (2019.11.14-17)
 35. Bayasgalan T. “Монгол тууль дахь үрийн хутаг гуйх заншил”. -The 2nd Annual International Conference on Traditional Culture along the Silk Roads БНХАУ-ын Бээжин (2019.08.26-28)
 36. Байгалсайхан С. Хөрш зэргэлдээ орнуудын Утга Соёлын харилцаа – I. БНХАУ-ын Бээжин хот, Азийн улсуудын соёлын форм, Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал, 2019.05-15-16
 37. Байгалсайхан С. Хөрш зэргэлдээ орнуудын Утга Соёлын харилцаа – II. The second hongqiao international economic forum on China’s 70-year development and Building og a community with a shared future for mankind 2019.11.05-06
 38. Байгалсайхан С. Ч.Хишигтогтох ба Монголын эртний уран зохиолын судлал. БНХАУ-ын Бээжин хотын Төвийн Үндэстний Их Сургуулийн Монгол хэл утга зохиолын салбараас зохион байгуулсан “Бүс зам”-ын дагуу улс орны Монгол сурвалж бичиг судлалын олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал. 2019.11.02-11.03
 39. Мөнхбаяр Б. “Орчин, одоо үеийн уран зохиолын арга, туурвил зүйн онцлог” (1 хх) Японы Монгол уран зохиол судлалын нийгэмлэгээс, Өвөр монголын багшийн их сургуультай хамтран 2019 оны 6-р сарын 22-24-нд “Монгол утга зохиолын

- шинжилгээний салааны түүх-Эмхлэл ба тайлбарлал” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурлыг зохион байгуулахад, тус хуралд илтгэл хэлэлцүүлэв.
40. Мөнхбаяр Б. “The Identity of the Poetical Mentality Mongols and Korean Literature” (on example novel), БНСУ-ын Монгол судлалын холбооноос зохион байгуулсан INTERNATIONAL CONFERENCE ON Mongol Studies (ICMS, autumn 2019) “MONGOL DIASPORA in Northeast Asia; Status of Jeju International Free City as Hub for Worlds Cross-Cultural Exchange” Jeju island, Korea. 1-3, November 2019 олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд илтгэл хэлэлцүүлэв.
41. Болормаа Д. About the story “Temper of Ecologist wolf” (Based on story of writer В.Вааст) VIII. Uluslararası Altay Toplulukları Sempozyumu 19-23. Ağustos 2019. /Эл аралык Алтай элдери симпозиуми VIII/. Кыргыз. Башкек-Чолпон-Ата, Ысык-Көл

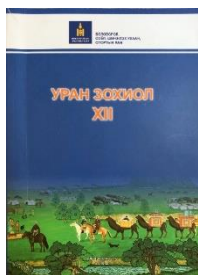
СЭДЭВТ АЖЛЫН ЯВЦЫН ҮР ДҮНД СУУРИЛСАН НОМ БҮТЭЭЛҮҮД (БУСАД САНХҮҮЖИЛТ)

1. Байгалсайхан С. “С.Эрдэнийн урлахуйн ертөнцөөр”. Эмхэтгэл, 2019. Энэхүү бүтээл нь зохиолч С.Эрдэнийн 1950-иад оны дунд үеэс эхлэн сонин сэтгүүлд бичсэн өгүүлэл, найз нөхөд уран бүтээлчидтэй харилцаж байсан захидал түүний тухай, мөн түүнчлэн түүний уран бүтээлийн талаар уншигч сонирхогчдын бичсэн санаа бодол, ганц нэг ном товхимолд нь хэвлэгдээгүй уран зохиолын зүйлс зэрэг бүхий л зүйлийг багтаахыг зорьсон болно. Уран бүтээлчийн хувийн архив хэмээгддэг дээрх зүйлсийг олж цуглуулах, хадгалах нь цаг хугацаа, тэвчээр, шаргуу хөдөлмөр шаардсан ажил болох нь тодорхой бөгөөд ийнхүү нэгтгэн хэвлүүлсэн болно.

2. Цэрэнсодном Д. Тус сэтгүүлийн ерөнхий редактор. Олон нийтийн хэлний боловсролд зориулсан улирал тутмын сэтгүүл. Жилд 4 дугаараар хэвлэгдэн гардаг. 2019 онд 25, 26, 27, 28 дугаарууд хэвлэгдсэн болно.

3. Цэвээндорж Д. “Уран зохиол XII” Уб., 2019, х. 124, редактор С.Энхбаяр, ШУА-ийн үндсэн чиглэл болох инновацид түшиглэсэн судалгааны үр дүн бол манай салбарын хувьд бүх нийтийн хүмүүнлэгийн боловсролыг дээшлүүлэх ажил юм. Энэ ажлын хүрээнд уран зохиолын сурах бичгийг олон улсын жишигт хүргэх, шинэ агуулга, стандартаар бичих ажилд энэ жил мөн хамтын зохиогчоор оролцож “Уран зохиол-ХII” (10 х.х) сурах бичгийг УБ-ын ИС, МУБИС-ийн багш, эрдэмтэн судлагчидтай (Ред С.Энхбаяр), хамтран зохиох ажлыг тодорхой хуваарь төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэсэн билээ. Энэхүү сурах бичгийн сайжруулах багт орж ажиллан 2019 онд шинэ арга зүй, дасгал даалгаврын хүрээнд хамтарч ажиллалаа. Гарсан үр дүн, ач холбогдол: Суурь болон ахлах ангийн цөм хөтөлбөр, суралцахуйн зорилт, багшийн номын хүрээнд ХII ангийн уран зохиолын сурах бичгийг дэлхийн жишиг, олон үйлдэлтэй дасгал даалгаврын сорил, сурагчдын бие даах түвшинд шинэ агуулгаар шинэчлэн зохиож хэвлүүлсэн.

4. Цэвээндорж Д. Сумьяа Д. “Монголын эртний уран зохиол” Уб., 2019, х. 484, редактор С.Дулам (Уб., 2019 он. хэвлэлтэнд) ШУА-ийн үндсэн чиглэл болох инновацид түшиглэсэн судалгааны үр дүн бол манай салбарын хувьд бүх нийтийн хүмүүнлэгийн боловсролыг дээшлүүлэх ажил юм. Энэ ажлын хүрээнд ЕБС болон Их дээд сургуулийн уран зохиолын сурах бичгийг олон улсын жишигт хүргэх, шинэ агуулга, стандартаар бичих ажилд хамтын зохиогчоор оролцож байна. 2019 оны III улиралд хэвлэгдэх МУИС-ийн МХСС-ийн оюутнуудын гарын авлага болох “Монголын эртний уран зохиол” (35 х.х) сурах бичгийг МУИС, МУБИС, ОУМСХ-ны багш, ЭША, мэргэжилтнүүдтэй хамтран зохиох ажлыг тодорхой хуваарь төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэж хэвлэлд шилжүүлээд байна. Мөн 2018 онд бичсэн “Уран зохиол-VII” (12 х.х, Ред С.Энхбаяр) сурах бичгийн сайжруулах багт орж ажиллалаа. Гарах үр дүн, ач холбогдол: Гагц МУИС төдийгүй улсын хэмжээний их дээд сургууль, коллежийн оюутнуудад “Монголын эртний уран зохиол” хичээлийн гарын авлага, шинэ хэрэглэгдэхүүн

болох тул дэлхийн жишиг, сүүлийн үеийн судалгааны шинэ хандлага, сурагчдын бие даах түвшинд шинэ агуулгаар шинэчлэн зохиосон. Түүнчлэн суурь болон ахлах ангийн цөм хөтөлбөр, суралцахуйн зорилт, багшийн номын хүрээнд XII ангийн уран зохиолын сурах бичгийг дэлхийн жишиг, олон үйлдэлтэй дасгал даалгаврын сорил, сурагчдын бие даах түвшинд шинэ агуулгаар шинэчлэн баяжуулж хэвлэлд шилжүүлээ.

5. Мөнхбаяр Б. “Ш.Сүрэнжав- Шинэ Монголын шинэ соёл” Эмхэтгэл, УБ, 2019, 6 хх. 2019 оны 3-р сарын 15-нд Төрийн шагналт, Ардын уран зохиолч Ш.Сүрэнжавын мэндэлсний 80 жилийн ойд зориулсан “Ш.Сүрэнжав- Шинэ Монголын шинэ соёл” эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулсан билээ. Хурлаар хэлэлцүүлсэн эрдэм шинжилгээний илтгэлүүдийн эмхэтгэлийг “Ш.Сүрэнжав- Шинэ Монголын шинэ соёл” (УБ, 2019, 6 хх) нэртэйгээр эрхлэн хэвлүүлэв.

6. Болормаа Д. Шинжлэн тайлах дорнын уламжлал. “Утга зохиолын судлал шинжлэл” цуврал №28, Уб., Жиком Пресс” ХХК, 2019. Тус номд монгол бичиг зохиолд цохолборлон бинтлэх арга нь чухам хэддүгээр зууны үеэс эхлэлтэй болох, гол төлөөлөл болох зохиол бүтээлийн тухай, сурвалж бичиг, эх зохиол мөшгөн үзэж баримт жишээгээр нотолсон болно. Өнгөрсөн зууны эрдэмтдийн сурвалж дурсгалуудыг сөхөн нягталж, цохолборлон бинтлэх аргын хэлбэр загварыг бүртгэн, төрөлжүүлэн ангилах талаар сонирхолтой оролдлого хийж өөрийн гэсэн саналаа дэвшүүлснээрээ шинэлэг бүтээл төдийгүй эх хэрэглэгдэхүүн нь монгол уран зохиолын тухайн үеийн онол шүүмжийн олон асуудлыг тодруулан шинжлэхэд чухал ач холбогдолтой болно.

7. Амарсанаа А. “Бичгийн хүмүүний бийрийн увдис” бүтээлийг эмхэтгэн хэвлүүлсэн, редактор С.Байгалсайхан. Тус бүтээл нь Монгол судлалын нэрт эрдэмтэн, Монгол улсын төрийн шагналт, Шинжлэх ухааны гавьяат зүтгэлтэн, ШУА-ийн академич Далантайн Цэрэнсодномын төрсний 80 насны ойд зориуллаа. Монгол хэл бичгийн шинжлэх ухаанд анхан хөл тавьсан цагаас нь эхлээд өнөөдрийг хүртэл Монгол судлалын хөгжилд тод томруун хувь нэмрээ оруулсаар буй Д.Цэрэнсодном академичийн бүтээл туурвилын чиг хандлагыг тодорхойлохуйц, эрдэм шинжилгээний өгүүллийн охь дээжээс эмхэтгэн хэвлүүлэв. Уб., 2017, ISBN 999788921-5, В5 хэмжээтэй, 258 нүүр.

8. Амарсанаа А. Монгол улсын төрийн гурван удаагийн шагналт, ардын уран зохиолч, ЦЭНДИЙН ДАМДИНСҮРЭН. Эмхэтгэл, Уб., 2019 Тус бүтээл нь Монгол Улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, ХХ зууны манлай эрдэмтэн, Ардын уран зохиолч, академич Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал, уран бүтээлийн үзэсгэлэн 2018 оны 9-р сарын 7-нд Улаанбаатар зочид буудлын “Хөх асар” хурлын танхимд болов. Хурлыг БСШУСЯ, ШУА, Хэл зохиолын хүрээлэн хамтран зохион байгуулсан. Энэхүү эмхэтгэлд эрдэмтэн, зохиолч Ц.Дамдинсүрэнгийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурлын илтгэлийг бүрэн эхээр нь хэвлэж байна. Монголын

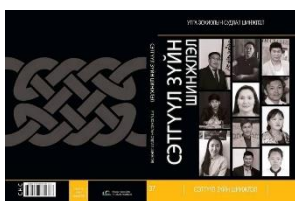
орчин үеийн утга зохиолыг үндэслэгчдийн нэг, Ардын уран зохиолч, Төрийн гурван удаагийн шагналт зохиолч, академич Цэндийн Дамдинсүрэн бол орчин цагийн соёл боловсролыг олон мянган жилийн уламжлалт соёлтойгоо зохистойгоор хослуулан хөгжүүлэхэд томоохон хувь нэмэр оруулсан шинэ цагийн шилдэг сэхээтний нэг, эгнэгт дурсагдах их эрдэмтэн билээ.

9. Ууганбаатар Ж. “Л.Балдан. Эрдмийн бүтээл-IV”, “Уран зохиол судлал, ярилцлага, дурсамж, тэмдэглэл” УБ., 2019. 260 х. “Соёмбо” хэвлэлийн газар. Номд Шинжлэх ухааны Гавьяат зүтгэлтэн, доктор (Sc.D), профессор, Монголын Зохиолчдын Эвлэлийн ба Д.Нацагдоржийн шагналт Лувсангончигийн Балдан тус хүрээлэнд олон жил эрдмийн ажил туурвисан бүтээлийн “Эрдмийн бүтээл IV” ботийг дөрвөн бүлэгт хуваан найруулж, Нэгдүгээр бүлэгт “Уран зохиолын учрын эрэлхийлэл”, хоёрдугаар бүлэгт “Ярилцлага” гуравдугаар бүлэгт “Дурсамж, Тэмдэглэл”, дөрөвдүгээр бүлэгт “Уран зохиолыг яруу тунгалгаар найруулах эрдэм” хэмээх орчин цагийн уран зохиолын шилдэг бүтээл, яруу найраг, үргэлжилсэн үгийн зохиолын жишээн дээр задлан шинжилж, монгол судлалын нэрт эрдэмдтийн тухай дурсамж, Д.Нацагдорж болон Монголын орчин үеийн уран зохиолын хөгжлийн тухай судлаачийн сонирхолтой хөөрөлдөөн, уран зохиолын эх хэрэглэгдэхүүн ба уран сайхан, яруу найруулгын эрдмийг өгүүлсэн эрдэм шинжилгээний өгүүллүүдийг эмхэтгэн уншигчдадаа өргөн барьжээ.

10. Ууганбаатар Ж. “Халхын голын дуулга-1” Өмнөтгөл үйлдэж, ариутган шүүсэн, Л.Мягмарсүрэнгийн хамт эмхэтгэсэн Уб., 2019. 270 х. “Бэмби-сан” хэвлэлийн газар. (ISBN: 978-9919-21-954-3). Номд “ХАЛХЫН ГОЛЫН ДУУЛГА-1” нэртэйгээр Халхын голын ялалтын 80 жилийн ойд зориулан эмхэтгэж Монгол улсын тусгаар тогтнолыг баталгаажуулсан Халхын голын дайны түүхэн ялалтын үнэ цэн, дайны он жилүүдийн хүнд бэрх цагийн байдал, эх орны эрэлхэг цэрэг дайчдын эр зориг, дайны жилүүдийн бараан сүүдэрт энэлэх эцэг эх, эхнэр хүүхэд, ах дүүсийн туулсан хагацал зовлон, ерөөс дайн хэмээгч аюулын тухай хүмүүний оршихуйн гуниг харууслын мэдрэмж, хүн төрөлхтөний амар амгаланг эрхэмлэх санааны илэрхийлэлийг өгүүлсэн Монголын зохиолчдын уран бүтээлийг түүвэрлэн оруулж, Халхын голын дайны тухай Монголын уран зохиолд тодорхой зарим төрөл зүйлийн төвшинд шилдэг уран бүтээл туурвисан бүтээлийн онцлог, сэдвийн уран сайхан, үнэ цэн, үнэлэмжийн тухай өмнөх үгэнд оршил болгон өгүүлжээ.

11. Мөнх-Эрдэнэ Д. “Сэтгүүл зүйн шинжлэл”. Утга зохиол шинжлэл цуврал 37. Хамтын бүтээл. Улаанбаатар. Жиком пресс. 2019. Сэтгүүл зүйн шилдэг бүтээлд олгодог "Балдорж шагнал" хүртсэн шилдэг бүтээлүүдийг шинжлэн судалсан шүүмжүүдээс энэхүү ном бүрджээ. Эл ном нь СУИС, “Балдорж сан”-гаас хамтран зохион байгуулсан сэтгүүл зүйн бүтээлийн шүүмж бичлэгийн уралдааны (Балдорж шагналт шилдэг бүтээлийн хүрээнд) шилмэл бүтээлийн түүврийг эмхэтгэл юм. Тус номд цуврал нийтлэл, уран нийтлэл, ярилцлага, фото эсээ,

цуврал нэвтрүүлэг, сурвалжилга, эрэн сурвалжилсан нийтлэл, баримтат нэвтрүүлгүүдийн жишээн дээр өргөн хүрээтэй судлан шинжилж, задлан тайлбарлаж ур чадвар, уран сайхны үнэлгээ өгсөн уран сайхны шүүмжүүд оржээ.

12. “XX зуунд Монгол Улсад заяасан соён гэгээрүүлэгч, шинжлэх ухааны зүтгэлтэн, ардын уран зохиолч” // Монгол улсын Төрийн гурван удаагийн шагналт, Ардын уран зохиолч, академич "ЦЭНДИЙН ДАМДИНСҮРЭН"-ийн мэндэлсний 110 жилийн ойд зориулсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд /2018 оны 09 дүгээр сарын 07/. Тус хурлын үндсэн илтгэлийг дээрх сэдвийн хүрээнд XX зууны Монголын шинжлэх ухаан, утга соёлын хөгжлийн түүхэн үнэт хувь нэмэр оруулсан Ардын уран

зохиолч, академич Ц.Дамдинсүрэнгийн соён гэгээрүүлэгч, шинжлэх ухааны зүтгэлтэн болохыг тодруулан үнэлэн дүгнэжээ.

13. Р.Отгонбаатар, А.Цендина “Ц.Дамдинсүрэнгийн ном судрын цуглуулгын тухай” /УБ., ШУА. ХЗХ, 2018. 140 х/ номын редакторлан хэвлүүлэв.

14. Г.Билгүүдэй, Р.Отгонбаатар, А.Цендина “Ц.Дамдинсүрэнгийн гэр музейн монгол ном судрын бүртгэл” УБ., ШУА. ХЗХ, 2018. 620 х

15. Сономбалжирын Буяннэмэх: Түүх бичлэг, орчуулга сэлт.

Уб., “Жиком Пресс” ХХК, 2018 он, III боть, -375 х .

Д.Болормаа.

Уг ботид С.Буяннэмэхийн түүх бичлэг, орчуулга сэлт нь багтсан бөгөөд кирилл үсэгт буулгахдаа гар бичмэл, дармал эхтэй дахин тулгалт хийхийн зэрэгцээ Монгол улсад өмнө нь хэвлэгдэж байгаагүй гар эх болон гэрэл зургийг нэмэх мэтчилэнгээр бүтээлчээр хандаж өмнөтгөлд Буяннэмэхийн судалгааны товч тоймын тухай бичсэнээрээ бүтээлийн онцлог нь оршино. Энэхүү ботийг хэвлэснээр Буяннэмэхийн зохиолууд Монгол улсад өмнө хэдийгээр хэвлэгдэж байсан ч энэ удаад иж бүрэн хэвлэгдсэнээрээ утга зохиол судлаач, сонирхогч нарт судалгааны чухал хэрэглэгдэхүүн болох ач холбогдолтой.

16. Ж.Ууганбаатар /Эмхэтгэн, оршил үйлдэж, хэвлэлд бэлтгэсэн/ “ЧОЙЖАМЦЫН ОЙДОВ. ЗОХИОЛЫН ЦОМОРЛОГ” I боть. (УБ., 2018. 544 х.) Номд зохиолч Ч.Ойдовын урьд өмнө хэвлэгдсэн болон шинээр гар бичмэлээр олдсон бүтээлийн шилмэл эмхэтгэл болно. Нэг талаас уг бүтээл XX зууны Монгол уран зохиолын түүхийг шинээр тодотгон авч үзэхэд үнэтэй баримт болох, нөгөө талаас хувь зохиолчийн туурвилзүйн ур

чадварыг дахин хянан тодорхойлоход эрдэм шинжилгээний болон практик ач холбогдолтой юм. Зохиолын цоморлогийн нэгдүгээр дэвтэрт “Монгол улсын төрийн шагналт, зохиолч Чойжамцын Ойдовын амьдрал, уран бүтээл”-ийн тухай эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, “Жүжиг”, “Кино зохиол”, зургийн цомгоос бүрдэнэ. “Зохиолын цоморлог” хэмээх бүтээл Монгол уран зохиолыг шимтэн уншигч, ЕБС-ийн сурагчид, Улсын их дээд сургуулиудын хэл, утга зохиолын ангийн оюутан, багш нар, ерөөс монгол хэл, утга зохиол, соёлыг дээдлэн хүндэтгэх бүхэнд зохиолчийн уран бүтээлийг судлахад гарын авлага болох юм.

17. Ж.Ууганбаатар /Эмхэтгэн, оршил үйлдсэн/ “ЧОЙЖАМЦЫН ОЙДОВ. ЗОХИОЛЫН ЦОМОРЛОГ” II боть. (УБ., 2018. 512 х) Номд зохиолч Ч.Ойдовын урьд өмнө хэвлэгдсэн болон шинээр гар бичмэлээр олдсон бүтээлийн шилмэл эмхэтгэл болно. Нэг талаас уг бүтээл XX зууны Монгол уран зохиолын түүхийг шинээр тодотгон авч үзэхэд үнэтэй баримт болох, нөгөө талаас хувь зохиолчийн туурвилзүйн ур чадварыг дахин хянан тодорхойлоход эрдэм шинжилгээний болон практик ач холбогдолтой юм. Хоёрдугаар дэвтэрт “Нэг бүлэгт жүжгийн зохиол”, “Дуурийн цомнол”, “Хүүхдэд зориулсан жүжгийн зохиол”, “Үлгэрийн чуулган”, “Тууж”, “Шүлэг, найраглал”, “Шог шүлэг, яриа”, “Өгүүлэг”, “Найруулал”, “Тэмдэглэл”, зургийн цомгоос бүрдэнэ. “Зохиолын цоморлог” хэмээх бүтээл Монгол уран зохиолыг шимтэн уншигч, ЕБС-ийн сурагчид, Улсын их дээд сургуулиудын хэл, утга зохиолын ангийн оюутан, багш нар, ерөөс монгол хэл, утга зохиол, соёлыг дээдлэн хүндэтгэх бүхэнд зохиолчийн уран бүтээлийг судлахад гарын авлага болох юм.

18. Ж.Ууганбаатар “ЭРДЭМТЭН ЗОХИОЛЧ Э.ОЮУН: БҮТЭЭЛИЙН ЦОМОРЛОГ-1”. УБ., 2018. 466 х /ISBN: 978-99978-892-8-7/ Редактор: Доктор (Sc.D), профессор С.Байгалсайхан. Номд Монгол улсын Ардын жүжигчин, Төрийн шагналт, Урлагийн гавьяат зүтгэлтэн Эрдэнэбатханы Оюун (1917-2001) шинэ цагийн Монголын шинжлэх ухаан, соёл урлаг, утга зохиолын хөгжлийн түүхэнд эхэн, дунд үеийн шилдэг төлөөлөгчийн нэг болохын хувьд тэрээр уран бүтээлийн ажлын 70 гаруй жилийн хугацаанд шинэ цагийн бичгийн утга зохиол төлөвшихөд үнэт нэмэр болсон өгүүллэг, тууж, найруулал, жүжиг, мөн шинжлэх ухааны соён гэгээрүүлэх үйл хэрэгт оруулсан онолын суурь судалгааны олон бүтээлийг туурвисан юм. Уран бүтээлийн болон судалгааны чиглэлийн олон бүтээлээс түүвэрлэн, Шинжлэх ухаан ба утга зохиолын хөгжилд үнэт хувь нэмэр болсон, судлаач шүүмжлэгч нарын үнэлэн дүгнэж хүлээн зөвшөөрсөн, нөгөө талаас хувь уран бүтээлчийн арга дэг, уламжлал шинэчлэлийн харилцаа холбоо, төрөл зүйлийн баялаг агуулгыг нь илтгэж чадахуйц, мөн эдүгээ олдохуйяа ховордсон бүтээлээс дээжлэн нийтлэхийг зорьсон болно. Үүнд: Оршил, Тэргүүн хэсэгт: Нэг. Намтрын товчоон, Хоёр. Уран бүтээлийн товчоон, Дэд хэсэгт: Уран бүтээлийн цоморлог, Хавсралт, Э.Оюуны намтрын он цагийн хэлхээ, Зургийн цомог гэсэн бүтцийн хүрээнд бичжээ. XX зууны Монголын соёл урлаг, утга зохиолын хөгжлийн түүхэнд зохиолч Э.Оюун жүжиг, үргэлжилсэн үгийн зохиолын төлөөлөгчийн нэг бөгөөд уран сайхны сэтгэлгээний “түүхэн замнал”-ыг бичилцсэн эрдэмтэн зохиолч, соёл урлаг, төр нийгмийн нэрт зүтгэлтэн болохыг тодруулан дүгнэжээ.

19. Шинжлэх Ухааны Академиас эрхлэн хэвлүүлж буй “Танин мэдэхүйн цуврал”-ын 36-рт “ТЕАТРЫН УРАН САЙХАН” (УБ., 2018. 58х) номыг бичиж хэвлүүлэв. Номд Урлаг ба гоо сайхан, Театрын урлаг ба театр судлал, Дэлхийн театр, уламжлал, Монголын театрын ардын уламжлал, Монгол Улсын театр, Жүжиг, жүжгийн онолын зарим ойлголт, Театрын элементүүд, Жүжгийн зохиол гэж юу вэ?, Жүжгийн төрөл зүйл, Жүжгийн зохиолын хэл, Тайзны соёл гэсэн дэд сэдвийн хүрээнд театрын үүсэл хөгжил, жүжиг, жүжгийн зохиолын туурвилзүйн онцлогийг танин

мэдэхүйн төвшинд, тодорхой жишээ баримтаар онолын үүднээс тайлбарлан өгүүлжээ.

20. “Сын медведя”. Сказки народов Евразии. Элиста. 2017, х.43-47. ISBN 978-5-914558-246-0. “Өнчин охин Анандын үлгэр” Монгол бичгээс буулгаж, орос хэлээр эрхлэн хэвлүүлсэн А.Алимаа.

Дэлхийн олон оронд хүн, баавгай хоёр хамт амьдарсан, ижилдэн дассан, дундаас нь хүү төрсөн тухай үлгэр өргөн дэлгэр юм. Чухам тийм өгүүлэмжтэй үлгэрүүд уг номд багтжээ. Тус номыг буриад, халимаг, башкир, казах, тува, узбек, хакасс, якут, авар, адыгей-черкес, адыгей-кабардин, чечений эрдэмтэн хамтран бүтээж орос, англи хэлээр, тайлбар зүүлттэйгээр хэвлүүлжээ. Тус ном аман зохиол, хэл шинжлэл, угсаатны зүй, хүн судлал, соёл судлал зэрэг салбарт нэн хэрэгцээтэй, шинэлэг бүтээл боллоо хэмээн судлаачдад өндөр үнэлэгдэж байна. Номд Л.С.Дампилова, Т.М.Садалова зэрэг эрдэмтэд реценз бичжээ.

21. “Пословицы и поговорки”. Памятники фольклора монгольских народов в десяти томах. М., ИМЛИ РАН. 2017. Том VIII. ISBN 978-5-92080474. Стр. 434-619. Эрдэм шинжилгээний удиртгал, тайлбар бичиж эрхэлсэн А.Алимаа. Редактор доктор Р.Чүлтэмсүрэн.

Тус ном Монгол Улсын ШУА-ийн Хэл зохиолын хүрээлэн Халимаг Улсын Засгийн газар, Халимагийн Улсын их сургууль, ОХУ-ын ШУА-ийн А.М.Горькийн нэрэмжит дэлхийн утга зохиолын хүрээлэн, ОХУ-ын ШУА-ийн Сибирийн салбарын Монгол, Будда, Төвөд судлалын хүрээлэн, эрхлэн хэвлүүлж байгаа, шинжлэх ухааны салбарт хамтран ажиллаж байгааг харуулах томоохон бүтээл юм. Эрдэм шинжилгээний удиртгал, тайлбар, зүүлт, товчилсон үгийн хэлхээ, тухайн аман зохиолын зүйлийг хэлсэн ярьсан хүн, хэвлэлийн тодорхойлолттой бөгөөд монгол, буриад, халимаг аман зохиолын төрөл, зүйлс, уг гарал нэгтэй адил төстэй мөн чанараас гадна түүхэн хөгжлийн явцад бие биеэ нөхсөн, ялгаатай буюу онцлог шинжийг харуулах, хэл, соёл, гарал нэгт халимаг, буриад, монголчуудын үлгэр, зүйр цэцэн үг, зан үйлийг харьцуулан унших, харьцуулан судлахад дөхөмтэй болох ажээ. судалгааны суурь бүтээл юм.

22. “Обрядовый фольклор”. Памятники фольклора монгольских народов в десяти томах. М., ИМЛИ РАН. 2017. Том IX. Стр. 353-637. Эрдэм шинжилгээний удиртгал, тайлбар бичиж эрхэлсэн А.Алимаа. Редактор доктор Г.Гантогтох.

23. “Сказки”. Памятники фольклора монгольских народов в десяти томах. М., ИМЛИ РАН. 2017. Том III. ISBN 978-5-92080552-2. Стр. 431-541. Эрдэм шинжилгээний удиртгал, тайлбар бичиж эрхэлсэн Б.Дайриймаа. Редактор доктор И.В.Кульганек.

24. Балданы Содном “Аман зохиол” - IV боть. ЭША Ч.Заяасүрэн, Г.Батмөнх. Редактор доктор Д.Цэдэв. 2018, х.432. ISBN 978-99978-768-3-6. Монгол улсад аман зохиол судлалын үндсийг тавигчдын нэг Б.Содномын бүтээлийн шууд үргэлжлэл болсон бөгөөд урд өмнө хэвлэгдсэн монгол аман зохиолын эмхэтгэл түүврүүдийг нэг бүрчлэн шүүн үзэж давхардал, зөрөөг арилгасан, судлаачийн хувийн архиваас судалгааны эргэлтэнд оруулсан, академик түвшинд хэвлэгдсэн бүтээл болно. Энэхүү ном нь судлаач, сонирхогчдод түүний цуглуулсан аман зохиолын

холбогдолт эх хэрэглэгдэхүүнийг нэг дороос шууд үзэж харах боломжийг олгож буй.

25. “Онъсогоор цогцлоосон монгол гэр”. ШУА. Танин мэдэхүйн цуврал-39. Г.Гантогтох, А.Алимаа, Ч.Заяасүрэн, Г.Батмөнх, Б.Дайриймаа. Уб., 2018, х.65. ISBN 978-99978-8721-5-9.

Тус цуврал бүтээл нь шинжлэх ухааны олон салбар, чиглэлийн мэдлэгийг энгийн ойлгомжтой хэлбэрээр хялбаршуулан бичихдээ монгол гэр, түүний бүрдэл хэсгүүдийн тухай монгол онъсогуудыг цуглуулан сонголт хийж, тайлал, хувилбарууд, үг хэллэгийн тайлбарыг хийжээ. Мөн товч удиртгалтай, зургийг зурж дагалдуулсан. Хүүхэд, багачууд монгол онъсогоор дамжуулан монгол гэрийн тухай энгийн хялбар мэдлэгийг сонирхолтой хэлбэрээр олгох, аман зохиолыг олон нийтэд ойлгуулахад чиглэгдсэн инновацийн бүтээл болно.